11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2000 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 180 (2148)

Ազգ
Azg
armenian daily

Թուրքիայից Իրաք մեկնեց մարդասիրական օգնությամբ բեռնված առաջին ինքնաթիռը

ԱՆԿԱՐԱ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 9-ին Թուրքիայից Իրաք մեկնեց մարդասիրական օգնությամբ բեռնված առաջին ինքնաթիռը: Թուրքիան Ֆրանսիայից եւ Ռուսաստանից հետո դարձավ 3-րդ պետությունը, որ մարդասիրական օգնություն է ցուցաբերում Իրաքին: Ինն արկղից կազմված օգնությունը բաղկացած է դեղամիջոցներից եւ մանկական կերից: Միաժամանակ Իրաք է մեկնել թուրք 6 բժիշկներից կազմված խումբը: Թեեւ թուրքական պաշտոնական տեղեկատվության մեջ նշվում է, որ Իրաքի հետ հարաբերությունների ջերմացումը կապված չէ ԱՄՆ-ում Հայոց ցեղասպանության օրինագծի ընդունման հետ, սակայն ոչ պաշտոնական մամուլը չի թաքցնում այս իրողությունը: Մասնավորապես ըստ «Ենի շաֆաք» թերթի, «Թուրքիան դրանով վրեժ է լուծում ԱՄՆ-ից, ինչին կարող է հետեւել Բաղդադում Թուրքիայի դեսպանի նշանակումը»: Ըստ թուրք մամուլի, Անկարան շարունակելու է մարդասիրական օգնության տրամադրումը Բաղդադին, իսկ թուրքական Սեքա ընկերությունը քննարկում է Իրաքին 200 միավոր շտապ օգնության մեքենաների տրամադրման հարցը:

ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

Խորհրդարանն առանց նախագահի առավել արդյունավե՞տ

Աղետի գոտու հարցը ԱԺ օրակարգում է

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Կարելի է կարծել, թե Ազգային ժողովն առանց նախագահի ավելի արդյունավետ է գործում, քան նրա ներկայությամբ: Չնայած Ա. Խաչատրյանը դարձյալ բացակա էր, ԱԺ-ն հասցրեց Տիգրան Թորոսյանի նախագահությամբ օրակարգային 19 հարց քննարկել՝ ներառյալ նաեւ նախագահի կողմից խորհրդարանի վավերացմանը ներկայացված միջազգային համաձայնագրերից 5-ի քննարկումները: Ընդ որում պատգամավորներին էին հրամցվում այնպիսի կարեւորագույն օրենսդրական նախագծեր, ինչպիսիք են «Կրթության մասին», «Բնակչության բժշկական օգնության եւ սպասարկման մասին» ՀՀ օրենքներում լրացումներ եւ փոփոխություններ կատարելու նախաձեռնությունները եւ որ ամենագլխավորն է՝ «Աղետի գոտու վերականգնման մասին» օրենքի նախագծի առաջին ընթերցումը:

Բժշկական օգնություն

Խորհրդարանի դիրքորոշումը դրական էր «Բնակչության բժշկական օգնության եւ սպասարկման մասին» օրենքում նախատեսվող փոփոխությունների նկատմամբ, որոնց անհրաժեշտությունն արդեն տարիներ շարունակ իրենց մաշկի վրա էին զգում հատկապես սոցիալապես անապահով ընտանիքները: Եթե օրենքն այս փոփոխություններով ԱԺ-ի կողմից ընդունվի նաեւ երկրորդ ընթերցմամբ, ապա վերջիններս պետպատվերի շրջանակներում կարող են համապատասխան հիվանդանոցներում օգտվել ծննդաբերության եւ հատկապես առավել երկար խնամք պահանջող ծննդօգնության ծառայություններից:

Տես ♦ էջ 2

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ

Նոր հեռուստամարաթոնը եւս ի նպաստ Արցախի «Հյուսիս-հարավ» մայրուղու

1996 թ.-ից Մ. Նահանգներում ամեն տարի անցկացվող հեռուստամարաթոնն այս տարի տեղի կունենա նոյեմբերի 23-ին, Լոս Անջելեսում վերջերս կայացած մամլո ասուլիսի ընթացքում հայտարարեց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի Կալիֆոռնիայի մասնաճյուղի նախագահ Զավեն Խանջյանը: Ինչպես անցյալ տարի, այս անգամ եւս հեռուստամարաթոնից ստացվելիք ողջ հասույթը կտրամադրվի Արցախի Հյուսիս-հարավ մայրուղու վերջին հատվածի կառուցմանը: 30 կմ երկարություն ունեցող այդ հատվածն ընդգրկում է Գանձասար-Թաշբուլաղ (20 կմ) եւ Կարմիր Շուկա-Դրախտիկ (10 կմ) հատվածները: Ավարտվելուց հետո 169 կմ ընդհանուր երկարություն եւ 25 միլիոն դոլար արժեք ունեցող մայրուղին Մարտակերտի շրջանը կկապի Հադրութին եւ կհասի Արցախը Հայաստանին կապող Ստեփանակերտ-Գորիս ճանապարհը:

Ըստ Զավեն Խանջյանի, այս տարի հեռուստամարաթոնից ակնկալվող հասույթը կգերազանցի անցյալ տարվա 5 միլիոն դոլարը: 11 ժամ տեւելիք հեռուստամարաթոնի աշխատանքների առաջին 5 ժամերին ուղիղ եթերով հետեւելու են նաեւ Հայաստանում, Եվրոպայում, ԱՊՀ երկրներում, Միջին Արեւելքում եւ Ծոցի երկրներում:

Հիշեցնենք, որ 1999 թ. հեռուստամարաթոնի գլխավոր նվիրատուներն էին, բացի զանգվածային մասնակցություններից, Լինսի հիմնադրամը՝ 1 մլն, Ալբերտ Բոյաջյանը՝ 0,5 մլն, Քաֆեսջյան ընտանեկան հիմնադրամը՝ 450 հազար, Լուիզ Սիմոն Մանուկյանը՝ 350 հազար, Անդրանիկ Բերբերյանը՝ 250 հազար, Հրայր Հովնանյանը՝ 250 հազար, Հրաչ Գաբրիելյանը՝ 100 հազար, Կարոլին Մուգարը՝ 100 հազար, Վահագն Հովնանյանը՝ 100 հազար, «Հայաստան» հիմնադրամի Ֆրանսիայի մասնաճյուղը՝ 100 հազար դոլարով:

Օսկանյանը Ստրասբուրգում կմասնակցի Եվրոպայի խորհրդի ԱԳ նախարարների համաժողովին

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը Լյուքսեմբուրգից մեկնել է Ստրասբուրգ՝ մասնակցելու հոկտեմբերի 11-13-ը այստեղ անցկացվելիք Եվրոպայի խորհրդի արտաքին գործերի նախարարների համաժողովին: Համաժողովը նվիրված կլինի Եվրոպայի ներդրմանը ռասիզմի, ռասայական խտրականության, այլատյացության եւ հարակից անհանդուրժողականության դրսեւորումների դեմ Համաշխարհային կոնֆերանսին: Ինչպես «Նոյյան տապանին» հայտնեցին ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից, Վարդան Օսկանյանը համաժողովում ելույթ կունենա հոկտեմբերի 13-ին:

Կառավարական պատվիրակությունը Հունաստանում բանակցում է Արմենտելի շուրջ

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ներկայումս Հունաստանում է գտնվում ՀՀ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանի գլխավորած պատվիրակությունը: Այցի նպատակն է բանակցել հունական OTE ընկերության հետ, որը հայկական Արմենտել հեռախոսային ընկերության 90 տոկոս բաժնետոմսերի սեփականատերն է: Մինչ այդ նախարար Հարությունյանը հայտարարել էր, որ աշխատանքներ են տարվում OTE-ի հետ կնքված պայմանագրի փոփոխությունները նախապատրաստելու: Ներկայիս բանակցությունները նպատակ ունեն առաջարկել OTE ղեկավարությանը արդեն իսկ պատրաստված փոփոխությունների փաթեթը: Հայկական պատվիրակության կազմում են նաեւ տրանսպորտի եւ կապի նախարար Էդվարդ Մադաթյանը եւ կապի հարցերով փոխնախարար Վադիմ Քոչարյանը: Ինչ վերաբերում է «Հայհամակարգիչ» կենտրոնի նախագահ Վահրամ Մխիթարյանի հայտարարությանը, որ ՀՀ կապի եւ տրանսպորտի նախարարությունը խոչընդոտում է այդ կազմակերպության համագործակցությանը Արմենտելի հետ, այդ կապակցությամբ նախարարությունը մոտ օրերս հանդես կգա հանգամանալից պարզաբանումներով:

Բիշքեկում կքննարկվեն ռազմաքաղաքական համագործակցության խորացման հարցեր

Որտեղ ամենից շատ կշահի Ասկար Ակաեւը

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Երեկ Կիրգիզիայի մայրաքաղաք Բիշքեկ մեկնեց Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը՝ մասնակցելու այսօր կայանալիք ԱՊՀ հավաքական անվտանգության պայմանագրի (ՀԱՊ) խորհրդի նստաշրջանին: Հայաստանի պաշտոնական պատվիրակության կազմում են նախագահին կից անվտանգության խորհրդի քարտուղար, ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը, արտգործնախարարի տեղակալ Թաթուլ Մարգարյանը, այլ պաշտոնյաներ: Նստաշրջանը քննարկելու է ՀԱՊ-ի շրջանակներում ռազմաքաղաքական համագործակցության խորացման հարցեր, նախատեսվում է պայմանագրի մասնակից վեց պետությունների՝ Ռուսաստանի, Բելառուսի, Ղազախստանի, Տաջիկստանի, Կիրգիզիայի եւ Հայաստանի նախագահներ Պուտինի, Լուկաշենկոյի, Նազարբաեւի, Ռահմոնովի, Ակաեւի եւ Քոչարյանի համատեղ հայտարարությունը՝ Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանի անվտանգության սպառնալիքի վերաբերյալ:

Երբ այս տարվա մայիսին Մինսկում կայացած ՀԱՊ-ի հերթական նստաշրջանում վեց երկրների նախագահները ստորագրեցին «1992 թ. մայիսի 15-ին ստորագրված հավաքական անվտանգության պայմանագրի արդյունավետությունը բարձրացնելու եւ այն ժամանակակից աշխարհաքաղաքական պայմաններին հարմարեցնելու մասին» հուշագիր, դիտորդները շտապեցին ենթադրել, թե նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ձեւավորվում է ռազմական նոր դաշինք: Այստեղ հաշվի էր առնվում ՌԴ նախագահ Պուտինի գործոնը, որը պատերազմ էր հայտարարել իսլամական ծայրահեղականությանն ու ահաբեկչությանը, երդվել բնաջնջել «չեչեն մարդասպաններին»:

Տես ♦ էջ 5

«Մաքսային հնգյակը» նոր տնտեսական միություն է ստեղծում

ԱՍՏԱՆԱ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 10-ին Ղազախստանի մայրաքաղաքում սկսվեց այսպես կոչված «մաքսային հնգյակի» պետությունների՝ Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Բելոռուսիայի, Ղրղզստանի եւ Տաջիկստանի ղեկավարների նիստը: Եվ պետությունների ղեկավարներն արդեն հաստատել են այսօր ստորագրել պայմանագիր՝ նոր միություն՝ Եվրասիական տնտեսական հանրակցություն (ԵԱՏՀ) հիմնելու մասին, որ կոչված է ստեղծելու տնտեսական ոլորտում հինգ երկրների փոխգործունեության ավելի արդյունավետ համակարգ այն սկզբունքների հիման վրա, որ գործում էին նախկին Եվրոպական տնտեսական հանրակցությունում (ներկայումս՝ Եվրոպական Միություն): ԵԱՏՀ-ում պահպանվում են մաքսային միության նախկին կառույցները՝ Միջպետխորհուրդը, Ինտեգրացիոն կոմիտեն եւ Միջխորհրդարանական վեհաժողովը: ԵԱՏՀ հիմնադրման պայմանագիրը պետությունների խորհրդարանների կողմից պետք է վավերացվի մինչեւ 2001 թվականի ապրիլի 1-ը: ԵԱՏՀ-ն բաց կլինի անդամակցության համար:

ԹԵԼ ԱՎԻՎ

Բարաքն ավելի է սրում իրավիճակը պաղեստինյան հողերում

Հոկտեմբերի 10-ի առավոտյան վարչապետ Բարաքի գլխավորած իսրայելական կառավարության արտակարգ նիստը որոշեց մի քանի օրով հետաձգել պաղեստինյան ղեկավարությանն ուղղված վերջնագրի ժամկետը, որը լրանում է երկուշաբթի օրվա վերջում: Շաբաթ օրը Բարաքը սպառնացել էր չեղյալ համարել խաղաղության գործընթացը եւ ռազմական բոլոր միջոցներով ճնշել պաղեստինցիների ապստամբությունը, եթե վերջիններս չդադարեցնեն առճակատումները գրավյալ հողերում: Իսրայելական կառավարությունը որոշեց նաեւ շարունակել պաղեստինյան տարածքների լիակատար շրջափակումը, փակ պահելով թե Գազայի օդակայանը, եւ թե Արեւմտյան ափը Գազայի հատվածին կապող միջանցքը: Միեւնույն ժամանակ Բարաքը հրահանգներ է տվել բանակին՝ «հարմար բոլոր միջոցներով իր գործունեության ոլորտներն ավելացնելու եւ ընդլայնելու համար»:

Անշուշտ, վերոհիշյալ քայլերը չեն նպաստելու Միջին Արեւելքում օրըստօրե սրվող իրադրության կարգավորմանը, մանավանդ եթե դրանց գումարենք Սիրիային եւ Լիբանանին հարվածելու Թել Ավիվի սպառնալիքները: Ակներեւ է, որ Իսրայելը անշեղորեն տարածաշրջանը տանում է դեպի պատերազմ այն ժամանակ, երբ միջազգային հանրությունը ստեղծված ճգնաժամը հաղթահարելու եռանդուն ջանքեր է գործադրում:

Իսրայելը փորձում է աշխարհին պարտադրել այն պատրանքը, որ եթե պաղեստինցիները չքարկոծեն իր բանակը, ապա տանկեր, ուղղաթիռներ ու հրթիռներ չի կիրառի նրանց դեմ: Մինչդեռ բոլորը գիտեն, որ եթե չլիներ «Լիկուդի» ծայրահեղ ղեկավար Շարոնի սադրիչ եւ ծրագրված այցն Ալ Աքսա մզկիթ՝ 2 հազար իսրայելցի զինվորների ուղեկցությամբ, ապա կբացառվեին հետագա ողբերգությունները, որոնց հետեւանքով զոհվել են 100 եւ վիրավորվել հազարավոր պաղեստինցիներ:

Ա. Մ.

Սկիզբը էջ 1

Նախկինում ծննդաբերության համար նախատեսվող ողջ ծախսերն ընկնում էին ծնողների գրպանին, մինչդեռ օգնությունը տարվում էր վճարովի հիմունքներով, ինչը բնականաբար դժվարություններ էր ստեղծում։ Այժմ սակայն այդ դժվարությունները ընկնում են կառավարության ուսերին, որը, չնայած դրան, կողմ է այս նախաձեռնությանը։ ԱԺ սոցիալական, առողջապահության և բնության պահպանության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Գագիկ Թադևոսյանն ակնարկեց, որ դա այնուամենայնիվ չի խանգարի կառավարությանը վճարել առողջապահության ոլորտի պարտքերը, որոնք արդեն հասել են 16 մլրդ դրամի սահմանը։

Աղետի գոտի

Օրվա մեխը սակայն երկար սպասված «Աղետի գոտու վերականգնման մասին» օրենքի նախագիծն էր։ Միաժամանակ և «Օրինաց երկիր» խմբակցությունը, և Գյումրիից ընտրված պատգամավորները, և Վիկտոր Դալլաքյանն ու Վարդան Բոստանջյանը ֆինանսավարկային, բյուջետային և տնտեսական հարցերի, ինչպես նաև պետաիրավական հարցերի մշտական հանձնաժողովներին են ներկայացրել այս հիմնահարցի կարգավորման երեք տարբեր օրենքի նախագծեր։ Հետագայում դրանք մշակվել են եւ որոշվել է խորհրդարանին ներկայացնել մեկ ընդհանուր նախագիծ, որը կամփոփի երեք կողմերի տեսակետները։ Օրենքը նախատեսում է հստակ արտահայտել վերականգնողական աշխատանքների պետական ֆաղաքականության հիմնական սկզբունքները եւ ուժեղ վերահսկողություն սահմանել եւ այդ աշխատանքների, եւ դրանց վրա ծախսվող հսկայական գումարների վրա։ Օրենքը պարտավորեցնելու է կառավարությանը եռամսյա ընթացքում տարվելիք աշխատանքների համալիր ծրագիր ներկայացնել, որը կազմված կլինի տարեկան ծրագրերից եւ որոնք էլ կառավարությունը յուրաքանչյուր տարի պետք է ներկայացնի ԱԺ-ին։

Խորհրդարանը պետական հարցերի հանձնաժողովի առաջարկությամբ կարող է գնահատել տարված աշխատանքները, որոնք պետք է դրսևորվեն կողմերի բնակավայրերում, և չգործադրելու դեպքում կարող է կառավարության անվստահության հարց առաջ քաշել։ Հրապարակային պետք է լինի այն կազմակերպությունների ընտրությունը, որոնք պետք է կատարեն այդ վերականգնողական աշխատանքները։ Կառավարությունը պետք է միաժամանակ հաստատել, թե կողմերի ծրագրերի համար որքան գումար է պահանջվում և որտեղից են դրանք նյութականանում։ Խնդիրն այն է, որ մինչեւ այժմ այդ գումարների չտրամադրման պատճառով աղետի գոտին հաջողվել է վերականգնել ընդամենը 55 տոկոսով, իսկ մինչեւ վերջ աշխատանքները հասցնելու համար պահանջվում է դեռեւս 115 մլրդ դրամ, ինչը նշանակում է, որ անհետեւողականությունը շարունակելու դեպքում «Աղետի գոտի» հասկացությունը պատմություն չի դառնա անգամ տասը տարի հետո։ Սակայն բոլորիս էլ պարզ է, որ միայն այս օրենքի ընդունումը բավարար չի լինի հիմնախնդիրը լուծելու համար, քանի որ այն շատ ավելի ֆինանսական բարդություններ ունի, ինչի վրա էլ շեշտը դրեց ՀԿԿ անդամ Խորեն Սարգսյանը։ Այսուհանդերձ, օրենքին եւ թմբկահարվող, բայց դեռեւս անիրական վերահսկողությանն սպասում են ոչ միայն պատգամավորները, այլեւ բնակչությունը։ Վաղը այս նախագիծը կքվեարկվի առաջին ընթերցմամբ. այսինքն դեռեւս ականատես կլինենք հարցի առավել խորքային քննարկումներին։

Խորհրդարանն առանց նախագահի առավել արդյունավե՞տ

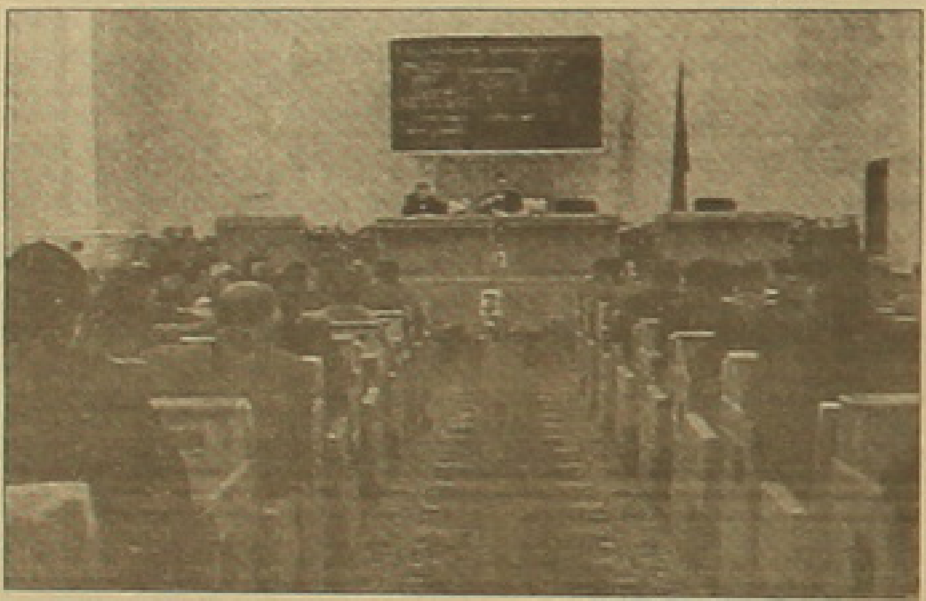

Կրթություն

Թեեւ քննարկվող մյուս ոլորտը նման պետքի պարտքեր չունի, սակայն իր օգտակարական նշանակությամբ ոչնչով նախորդին չի զիջում։ Խոսքը կրթության համակարգի մասին է, որի վերաբերյալ ոչ վաղ անցյալում ընդունված օրենքը պրակտիկայում ապացուցեց, որ դեռեւս լիարժեք չէ։

Պատգամավոր Վահրամ Բաղդասարյանն այդ փոփոխությունների շուրջ իր տեսակետները օրինագծի տեսքով ներկայացրեց խորհրդարանի քննարկմանը, որի ծավալումը, սակայն, տարակարծություններ արծարծեց։ Օրենքի նախագծի հեղինակը պնդում էր, որ ավելորդ բարդություններից խուսափելու նպատակով ընդունելության քննությունների համար եւ պետական, եւ մասնավոր բուհերում անհրաժեշտ է ընդհանուր ժամկետներ ֆիքսել, որն արդեն թույլ չի տա քննություններից ամիսներ հետո պատահական մարդկանց մուտքը ուսումնական հաստատություններ։ Մյուս սկզբունքային հարցը, որ շեշտում էր հեղինակը՝ ուսանողներին վճարովիից անվճար համակարգ տեղափոխությունն էր, որի հետ մշտապես բախվում են անպատիվ, գերազանց առաջադիմությամբ ուսանողները։ Նա նախատեսում է նաեւ նախկին 35-65 հարաբերակցությունը, որ գործում էր նշված պետական բուհերի երկու համակարգերի միջեւ, փոխարինել 40-60-ով, որը հնարավորություն կտա արժանիներին իրենց ցուցաբերած աշխատասիրության հաշվին տեղափոխվել անվճար համակարգ։ Այս դրույթներին ԱԺ գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Շավարշ Քոչարյանը հանձնաժողովի անունից կտրականապես դեմ արտահայտվեց՝ համարելով, որ դրանք հիմք կհանդիսանան հետագայում ոլորտի կոռումպացմանը։ Որոշվեց այս եւ նույն բնագավառին առնչվող նույն հեղինակի մեկ այլ նախաձեռնություն քննարկել հանձնաժողովում, հետո դարձյալ մասուցել խորհրդարանին՝ երկրորդ ընթերցման։

ՀՀԿ-ական փոխխոսնակը հոռետես է դարձել

Ինչպես երեւում է, Տիգրան Թորոսյանի եւ իր կուսակցության ու վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի «ջերմ» սկսել են տարբեր հուներով ընթանալ։ Մինչ նախագահի ու վարչապետի մոտ խորհրդակցությունները ՀԺԿ-ին հույսեր էին ներշնչում «ստասուս քվո»-ի պահպանման համար հենց «Միասնության» շրջանակներում, Տիգրան Թորոսյանը պնդում է իր հին տեսակետը, թե ստատուս քվոն խախտված է, իսկ որեւէ համագործակցություն կարելի է միայն ակնկալել վեցյակի հետ. «եթե վեցյակի համագործակցությունը չկայանա, շատ տխուր օրեր են սպասվում»։

Չպարզելով, թե ինչ տխուր օրերի մասին է խոսքը՝ նա շեշտեց. «Այն, ինչ սկսվել էր, պրոֆեսորի հետ կապ չունի», այսինքն՝ հիմա ամեն ինչ տեղավորվում է կովի այդ տեսակի շրջանակներում։ Պարզորոշ արտահայտելով իր դիրքորոշումը, որը ոչ մի կետով ՀԺԿ-ի տրամադրություններին չի համընկնում, նա դեռեւս չի կողմնորոշվել, թե դեմքերի՝ իր համար անընդունելի տարբերակով ընթանալու դեպքում ինքն այնուամենայնիվ կհրաժարվի՞ իր պրոֆից, թե՞ «աստղերը սեղմելով» կողջունի «Միասնության» վերակենդանացումը։

Գ. Ա.

Գործադուլ մետրոյում

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԲ։ Այսօր տեղի ժամանակով 9:00-ից մինչեւ 11:00-ը չեն աշխատել Երեւանի մետրոպոլիտենի բոլոր 10 կայանները։ Քաղաքային ստորերկրյա տրանսպորտի չգործելու պատճառը մետրոպոլիտենի գնացքների մեքենավարների կազմակերպած գործադուլն է եղել։

Ինչպես ՍՆԱՐԲ գործակալության թղթակցին հաղորդեցին Երեւանի մետրոպոլիտենի մամուլի ծառայությունում, մեքենավարներն արդեն երկու ամիս աշխատավարձ չեն ստացել։ Ընդհանուր առմամբ, 2000 թ-ի ընթացքում կառավարությունը մեքենավարներին ավելի քան 220 մլն դրամ է պարտք։ Գործադուլը դադարեցվել է միայն այն բանից հետո, երբ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանն անձամբ խոստացել է մոտ ժամանակներս մարել աշխատավարձի պարտքերը։

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրապարակ բեմ» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի հիմնադիր տնօրեն ՐԱՖՖԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ հետ։

Հանդիպումը կկայանա հոկտեմբերի 12-ին, ժամը 11:00-ին, «Հոլսբեն» սրճարանում (Բուզանդի 1/3)։

ՄԱԱ

«ՍԱՄՎԵԼ ԲԱԲԱՅԱՆ +»

Լեւոն Միրզոյանը պաշտպան է խնդրում

ԼՂՀ գերագույն դատարանն առաջին ատյանի կարգով պետք է երեքշաբթի օրն ավարտեր մարտի 22-ի գործով մեղադրյալ վկաների հարցաքննությունը, սակայն դատարան ներկայացան դարձյալ ոչ բոլոր վկաները։

Երեկ հարցաքննվեցին չորս վկաներ, որոնցից մեկը, գործի անհրաժեշտությունից ելնելով, հրավիրված էր լրացուցիչ փաստաբան Մուշեղ Շախարյանի միջնորդությամբ։ Վերջինիս ցուցմունքն ամբաստանյալ Սամվել Բաբայանին ու նրա կնոջը՝ Իրինա Բաբայանին էր վերաբերում։ Պարզվեց, որ վկա Մարիետա Պետրոսյանը, ամբաստանյալի զարմուհին է, որը ժամանակին Սամվել Բաբայանից բնակարան էր ուզեցել Ստեփանակերտում բնակվելու։ Սակայն այս բոլորը կապ չունեին մարտի 22-ի գործի հետ և, ըստ էության, դա էր հիմնական պատճառը, որ Ս. Բաբայանի պաշտպանը խնդրեց բժշկական փորձաքննության հարցաքննության ... Դատարանը բավարարեց այս միջնորդությունը։

Սամվել Բաբայանի ու Լեւոն Միրզոյանի համար, թերեւս, անսպասելի էր ՊԲ նախկին հրամանատարի համհարզ Գառնիկ Հայրապետյանի ցուցմունքը, ըստ որի՝ «Սռակված» արտադրական կոոպերատիվ գրասենյակում Սամվել Բաբայանն ընդունել ու երկար զրուցել է Լեւոն Միրզոյանի հետ։ Մինչդեռ այս երկու ամբաստանյալներն առ այսօր ժխտել են ծանոթ լինելու փաստը։

Լեւոն Միրզոյանը խնդրեց որպես իր պաշտոնական պաշտպան ներգրավել Հայաստանի Հանրապետությունից մի փաստաբանի, որի անունը նա չգիտեր։ Ամբաստանյալի եղբայրը պաշտոնապես հրավիրված է իրենց նախաձեռնությամբ, սակայն վերջինիս մասին նա նույնպես ոչինչ կոնկրետ չասաց, թե ինչ փաստաբանի մասին է խոսքը։

Հասկանալի է, որ ԼՂՀ նախագահի դեմ մահափորձի գործում իրեն բնավ մեղավոր չճանաչող Լեւոն Միրզոյանը մինչեւ հիմա հրաժարվել է փաստաբանի ծառայությունից։ Թե ինչու է նա հանկարծ որոշել դիմել փաստաբանի օգնությանը, գուցե կասի հետագա դատավարությունը։ Նոր պաշտպանի ներգրավմամբ, հավանաբար, դատական գործընթացը վերջին օրերի ռիթմը կխախտվի, որովհետեւ վերջինս ստիպված կլինի ծանոթանալ գործի նյութերին։

ԵՂԻՇԵ ԱՐՇԱԿՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Ուռճացված թվերով մանկատան երեխաները չեն կերակրվում

«Ազգ» օրաթերթի սույն թվականի սեպտեմբերի 23-ի «Երգչուհի Նարինե Շահբազյանը 25000 դոլար նվիրեց մանկատներին» վերնագրով հրապարակման մեջ հեղինակ Մարիետա Մակարյանը նշում է, որ երգչուհին Հայաստանի Հանրապետության հինգ մանկատներին նվիրել է իր երգերի սկավառակները, նկարները, ինչպես նաեւ 25 հազար ԱՄՆ դոլարի գումար։

Այդ կապակցությամբ ի պատասխան տեղեկացնում ենք, որ ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարարության համակարգում գործող հիշյալ հաստատություններից Գավառ քաղաքի մանկատանը երգչուհին նվիրել է 300 ԱՄՆ դոլար (կանխիկ), Գյումրիի «Երեխաների տանը»՝ 300 դոլարի համարժեք սնունդ եւ նվերներ, Վանաձորի մանկատանն՝ իր նկարները, ինչպես նաեւ առաջիկա ֆինանսական օգնության մասին՝ խոստում։

Շնորհակալություն ենք հայտնում երգչուհուն՝ նվիրատվության համար, սակայն անհասկանալի է, թե ինչ նպատակ է հետապնդում նման անպատասխանատվությունը եւ հասարակությանը մոլորության մեջ գցելը։

ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարար՝
ՌԱԶՄԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Անվասայլակներ Հայաստանի հաշմանդամներին

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Ամերիկյան Կարմիր խաչի եւ Հայկական Կարմիր խաչի ընկերությունները ՀՀ սոցապնախարարության հետ համատեղ Հայաստանում իրականացնում են «Անվասայլակներ համաշխարհային հիմնադրամի համար» մարդասիրական ծրագիրը։ Այդ ծրագրի շրջանակներում Անվասայլակների համաշխարհային հիմնադրամը Հայաստանի հաշմանդամներին է նվիրաբերել 536 անվասայլակ, որոնցից 486-ը՝ մեծահասակների, 50-ը՝ երեխաների համար։ Հոկտեմբերի 10-ին Հայաստանի Հեսվնաավածֆային վերականգնողական միջազգային կենտրոնում տեղի ունեցավ անվասայլակների առաջին խմբաքանակի բաշխումը։

Անվասայլակների համաշխարհային հիմնադրամը, որը հիմնվել է այս տարի, հույս ունի առաջիկա 5 տարում հավաքել գումար, որը հնարավորություն կտա ձեռք բերել մեկ միլիոն անվասայլակ եւ նվիրաբերել բոլոր նրանց, ովքեր զգում են դրա կարիքը։ Ինչպես հոկտեմբերի 10-ին Հեսվնաավածֆային վերականգնողական կենտրոնում անցկացված մամլո ասուլիսին հայտնեց Հայկական Կարմիր խաչի ընկերության նախագահի պաշտոնակատար Գուրգեն Բոզոյանը, հիմնադրամն արդեն հարյուրավոր անվասայլակներ է բաշխել տարբեր երկրներում։

ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարար Ռազմիկ Մարտիրոսյանը նշեց, որ արդեն մշակված են բաշխման եւ վերահսկման մեխանիզմները։ Բաշխումն իրականացվելու է անվճար, հանրապետության ամբողջ տարածքում՝ Հայկական Կարմիր խաչի ընկերության 11 մարզային կազմակերպությունների միջոցով, սոցապնախարարության տրամադրած ցուցակների հիման վրա։ Նշվեց նաեւ, որ Երեւանի քաղաքապետարանը լուրջ անելիքներ ունի քաղաքում անվասայլակներով հաշմանդամների անարգել տեղաշարժն ապահովելու հարցում, ինչը, ըստ Ռազմիկ Մարտիրոսյանի, բարդ խնդիր է եւ կպահանջի լուրջ ֆինանսական օժանդակություն։ «Այնուամենայնիվ, որպեսզի հաշմանդամն իրեն զգա հասարակության լիարժեք անդամ, մենք պետք է ամեն ջանք գործադրենք այդ հարցը շուտափույթ լուծելու համար»,- ընդգծեց նախարարը։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ժ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարուածը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Րաֆֆի Հովհաննիսյանը համաձայն չէ Իլթեր Թուրքմենի առարկումներին

Սեպտեմբերի 27-28-ին Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնը միջազգային գիտաժողով էր հրավիրել Երեւանում։ Դրա աշխատանքներին մասնակցում էր նաեւ Թուրքիայի նախկին արտգործնախարար Իլթեր Թուրքմենը։ Նրա հետ հարցազրույցը հրապարակվեց **«Ազգի»** հոկտեմբերի 4-ի համարում։ Թուրքմենի պատասխանները հիրավի ուշագրավ էին։ Հարցի էությունը, սակայն, պատասխաններով չէր սահմանափակվում։ Պրն Թուրքմենը միաժամանակ իր դժգոհությունն էր հայտնում վերոհիշյալ կենտրոնի տնօրեն Րաֆֆի Հովհաննիսյանի ելույթի առթիվ, առարկելով ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման, Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, հայ-թուրքական հարաբերությունների, Անդրկովկասում ու Միջին Ասիայում Թուրքիայի ծավալապաշտության եւ վերջապես Հայաստանի կարողությունների մասին նրա տեսակետներին։

Ավելին, Րաֆֆի Հովհաննիսյանի «քանի դեռ Թուրքիան չի ընդունել իր կատարածը, մենք չենք կարող հարաբերություններ հաստատել նրա հետ» արտահայտությունն ու առավել եւս նրա «մինչեւ Թուրքիան չկարգավորի իր հարաբերությունները Հայաստանի հետ, չի կարող իրագործվել էներգակիրներին առնչվող որեւէ նախագիծ» ձեւակերպումը պատճառ էին դարձել, որպեսզի պրն Թուրքմենը հիասթափվի գիտաժողովից։

Պրն Թուրքմենը ոչ միայն արտգործնախարարի պաշտոն է վարել, այլեւ Մոսկվայում ու Փարիզում եղել է Թուրքիայի դեսպանը։ Ճիշտ է, նա ներկայումս քաղաքագիտություն է դասավանդում Գալաթասարայի համալսարանում, բայց զբաղեցրած պաշտոնների բերումով պահպանում է իր տեղն ու դերը Թուրքիայի քաղաքական շրջանակներում։ Սա պարտավորեցնող հանգամանք է Թուրքմենի համար, ստիպում է նրան բացառապես արտահայտել Թուրքիայի պաշտոնական տեսակետները։ Թեեւ Րաֆֆի Հովհաննիսյանը որեւէ պարտավորության տակ չի գտնվում, բայց նշված հարցերին մոտենալով հայկական տեսանկյունից, ակամա հակադրվում է թուրքական տեսակետներին։ Այս պայմաններում Թուրքմենին այլ ելք չի մնում, քան առարկել Րաֆֆի Հովհաննիսյանին։

Թուրքիայի պաշտոնական տեսակետները արտահայտելու պարտավորություն ունեցող Իլթեր Թուրքմենի առարկումները հասկանալի են։ Որպեսզի ընթերցողին հասկանալի լինի Րաֆֆի Հովհաննիսյանի տեսակետների էությունը, հարկ ենք համարում մասնակի անդրադառնալ դրանց։

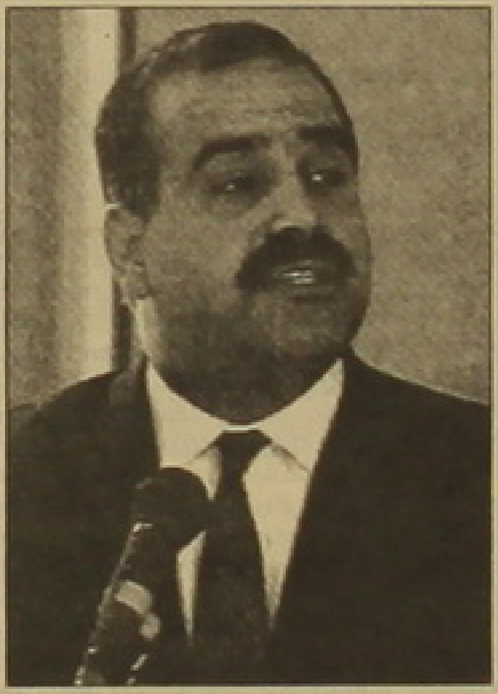

Պրն Հովհաննիսյանը ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման առնչությամբ ասաց. «Արցախահայությունն ինքնապաշտպանության է դիմել եւ իր ինքնիշխանության իրավունքն ստիպված նվաճել է ռազմադաշտում»։ Ապա նա ընդգծեց, որ իրավաբանորեն Ղարաբաղի հակամարտությունը չի կարելի համեմատել տարածաշրջանի այլ հակամարտությունների հետ, դա որպես առանձին դեպք, մասնավոր լուծում է պահանջում։

Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, անդրադառնալով հայ-թուրքական հարաբերություններին, նշեց. «Հայաստանը եւ Թուրքիան պատմության գերին են, առանց ջանքեր գործադրելու նրանք Անդրկովկասում կմնան հակադիր բեւեռներում։ Այս պայմաններում կշարունակվի նաեւ նրանց միջեւ փոխադարձ անվստահությունը, որի պատճառն անցյալում կատարված Հայոց ցեղասպանությունն է»։ Պրն Հովհաննիսյանի կարծիքով Թուրքիան չի հաշտվում Հայ դատի հետ, իսկ Հայաստանը չի վստահում, որ նա կընդունի ցեղասպանության փաստը եւ վերջ կտա իր սպառնալիքներին։ Այս ամենը հիրավի հանգեցնում է միմյանց նկատմամբ կողմերի անվստահության հետզհետե խորացմանը։ Ահա թե ինչու պրն Հովհաննիսյանը հույս հայտնեց, որ Թուրքիան երբեւէ կհանգի պատմության այդ բեռից ձերբազատվելու մտքին, հաշտվելու համար իր բոլոր հարեւանների հետ։ Սակայն դրան հասնելու համար, ըստ Հովհաննիսյանի, անհրաժեշտ է, որպեսզի լռեն ժամանակ առ ժամանակ բարձրացող ձայները, որոնք վկայում են Անդրկովկասում եւ Միջին Ասիայում Թուրքիայի ծավալապաշտության նկրտումների մասին։

Ի դեպ, Րաֆֆի Հովհաննիսյանն այդ ծավալապաշտության կողքին դատապարտեց նաեւ Հայաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերությունները մերժելու, նրան շրջափակման ենթարկելու, հայկական սահմանի վրա մեծ թվով զորքեր կուտակելու թուրքական իշխանությունների արարքները։ Որքան էլ Իլթեր Թուրքմենը առարկի Հովհաննիսյանի տեսակետներին, միջազգային պրակտիկային անհարիր այս արարքները նոր չեն։ Առավել եւս չի կարող նորություն լինել Թուրքիայի ծավալապաշտությունը, որն իր արտահայտությունն է գտել «Ադրիատիկից մինչեւ Չինական ծով» ընկած տարածքում նրա 1992-ին ստանձնած դերի, ինչպես նաեւ Անդրկովկասում եւ Միջին Ասիայում թուրքալեզու հանրապետությունների տնտեսական, քաղաքական եւ մշակութային միություն ձեւավորելու ձգտումների մեջ։ Ըստ երեւույթին Թուրքիան իր հակահայկական դիրքորոշումը վերանայելու մտադրությունը չունի, ոչ էլ հրաժարվում է ծավալապաշտությունից, հակառակ դեպքում նշված հարցերում Թուրքմենը չէր առարկի Հովհաննիսյանին։

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ՎՐԱՍՏԱՆ

«Սառեցված» վերաբերմունք հայկական գյուղերի նկատմամբ

«Ազգը» ժամանակ առ ժամանակ անդրադարձել է Վրաստանի հայկական գյուղերում տիրող իրավիճակին։ Հատկապես ծանր է Մառնեուլի շրջանի Հայաստանին սահմանամերձ Խոժոռնի, Գյուլիբաղ, Ախկյորփի, Ղանախչի, Խոխմել, Բրդաձոր, Ճոփ, ինչպես նաեւ Շահումյան, Դամյա, Կարմիր հայկական գյուղերում, քանզի այդ տարածաշրջանը եւս մեծապես տուժել է երաշտից։ Բնակչությունը զրկվել է ապրուստի միջոցից, իսկ ոռոգման հնարավորությունները չնչին են։

Հայաստանի ղեկավարությունը ի սկզբանե ուշադրություն է դարձնում Վրաստանի առավել հոծ հայ բնակչություն ունեցող տարածաշրջաններին (Ախալքալաք, Բոգդանովկա եւ այլն), առանց հաշվի առնելու, որ վերոնշյալ գյուղերը, հատկապես Խոժոռնին եւ Բրդաձորը, պատմական հուշարձաններով հարուստ, ստրատեգիական նշանակություն ունեցող բնակավայրեր են։

Օրերս նորից այցելեցի այդ գյուղեր։ Միակ մխիթարականն այն է, որ դպրոցներում աշակերտների թիվը չէր նվազել, իսկ Խոժոռնի գյուղում վերջին երկու տարիներին նույնիսկ ավելացել է։

Ամենաանտանելին, թերեւս, մթությունն է։ Գյուղերը գրեթե լիովին զրկված են էլեկտրամատակարարումից, եւ բնակիչները ամեն անգամ էլեկտրաէներգիա ստանալիս արդեն մոռացած են լինում, թե նախորդ անգամ ե՞րբ է այդպիսի «հրաշք» տեղի ունեցել։ Սակայն «ուրախությունը» ընդամենը մեկ-երկու ժամ է տեւում, այն էլ մի քանի շաբաթը մեկ (երեկ հեռախոսազանգով ճշտեցի, որ մայրաքաղաք Թբիլիսիում էներգիայի անջատումներ քիչ են լինում)։

Այս ամենին ավելանում է նաեւ կենսաթոշակների «սառեցման» քաղաքականությունը, որը կիրառվում է դեռեւս 1998-ից։ Հայերով ու ադրբեջանցիներով բնակեցված այդ շրջանը վաղուց է «խորթ զավակի» կարգավիճակում։ 1998-ին վճարվել է առաջին հինգ ամսվա կենսաթոշակը, 1999-ին՝ առաջին չորս ամսվանը, իսկ այս տարի վճարվել է հունվար, փետրվար, մարտ, օգոստոս, սեպտեմբեր ամիսներինը, դարձյալ «սառեցնելով» 4 ամսվա կենսաթոշակ։ Փաստորեն վերջին երեք տարում այդ գյուղերի բնակչությունից պետությունը «սառեցման» միջոցով տարել է 19 ամսվա կենսաթոշակ։ Ո՞ւր են այդ գումարները, միայն Վրաստանի ղեկավարները կարող են պատասխանել, սակայն հարյուրամյակներ շարունակ պապենական օջախներում ապրող հայությունն այսօր այդ գյուղերում ավելի ու ավելի օտար է զգում իրեն, զրկված լինելով նույնիսկ հաղորդակցման միջոցներից։ Վերջին 6-7 տարիներին գյուղերը զրկված են նաեւ հեռախոսակապից, բոլոր հեռախոսագծերը քանդված են (ժամանակին այդ գյուղերում, հատկապես Խոժոռնիում, Գյուլիբաղում, Ախկյորփիում գրեթե յուրաքանչյուր ընտանիք հեռախոս ուներ)։

Մեր եւ Վրաստանի պետությունների ղեկավարների ջերմ հանդիպումները, դարավոր բարեկամության մասին հաճախակի հիշատակումները վկայում են, որ անհնարին չէ գոնե մասնակի լուծում տալ հիշյալ հիմնահարցերին եւ որքան հնարավոր է՝ շուտ։

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

Երկու ծրագիր աղետի գոտում

«Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամը աղետի գոտում ստանձնում է երկու ծրագիր՝ մոտավորապես 500 հազար դոլար ընդհանուր արժողությամբ։

Առաջինը Գյումրու «Մեղվիկ» կենտրոնի կառուցման ծրագիրն է։ «Մեղվիկը» ստեղծվել է 1988-ի երկրաշարժից մեկ տարի անց՝ երկու կամավոր դաստիարակների կողմից։ Նրանք երեխաներին հավաքում են իրենց տանը կից կիսավեր տարածքում, սովորեցնում տարբեր արհեստներ (ինֆորմատիկա, տեքստիլագործություն, կոշկակարություն, դերձակություն եւ այլն), լեզուներ, արվեստներ ու թատրոն։ Ներկայումս կենտրոն հաճախում են մոտ 300 գյումրեցի երեխաներ։ «Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամի միջոցներով կառուցվելու է «Մեղվիկի» նոր համալիր, որը հնարավորություն կտա ապահովել ուսուցման լավագույն պայմաններ։ Ծրագրի ընդհանուր արժեքը 365.700 դոլար է, որից 279.180-ը հատկացնում է «Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամը, իսկ մնացածը՝ 86.520 դոլար, Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամը։

Երկրորդը Սպիտակ քաղաքի մշակույթի տան շինարարության ավարտման ծրագիրն է։ Շենքի կառուցումը սկսվել է հանրապետության բյուջեից հատկացված միջոցներով եւ մնացել անավարտ։ «Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամը հատկացնում է 218 հազար դոլար՝ ներքին հարդարման եւ ինժեներական գծերի ստեղծման աշխատանքներն ավարտելու համար։

«Ռոբերտ Պողոսյան եւ որդիներ» հիմնադրամը տեւականորեն համագործակցում է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հետ՝ իրականացնելով կրթության ու մշակույթի հաստատությունների եւ ջրագծերի շինարարության ծրագրեր։

Հիմնադրամը նախագահում է Ժան Պողոսյանը, իսկ Ալբերտ Պողոսյանը կազմակերպության անունից անդամակցում է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդին։

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ
ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Պետեկամուտների նախարարը վիրավորված էր

Պետեկամուտների նախարար Գագիկ Պողոսյանը երեկ հրավիրել էր հերթական մամուլի ասուլիսը, որը սկսվեց մամուլում իր եւ նախարարության վերաբերյալ անցած ամսվա հրապարակումներին անդրադարձով։ Մասնավորապես **«Ազգի»** «ՀԴՄ-ների ներդրմանը պետք է ուղեկցի շահագրգռումը» հոդվածի առնչությամբ նախարարը հերքեց իր կողմից ՀԴՄ-ների ժամկետը երկարաձգելու մասին կարծիք հայտնելու փաստը, որն այդուհանդերձ եղել է սեպտեմբերի 28-ի կառավարության նիստի ընդմիջմանը, ապա նշեց, որ իր կարծիքն այդ առթիվ արդեն հայտնել է եւ տեղեկացրեց, որ ՀԴՄ-ների խնդիրներն այժմ քննարկվում են կառավարության ստեղծած հանձնաժողովում, որի նախագահն ինքն է։ Ինչ վերաբերում է **«Ազգի»** մեկ այլ՝ «Ցանցային մարկետինգը հարկերից խուսափելու ուղիղ ճանապարհ» հրապարակմանը, որտեղ խոսվում էր այս ձեւով հարկային դաշտից դուրս գործառությամբ զբաղվող ընկերությունների մասին, ապա նախարարը խիստ վիրավորված հայտարարեց, որ միտումնավոր չի զբաղվել եւ հետաքրքրվել, թե «ինչ բիզնես է դա եւ ով է զբաղվում», քանզի իրեն մեղադրել են անկեղծ չլինելու եւ անտեղյակության մեջ։ Մի կողմ թողնենք այն փաստը, թե պետեկամուտների նախարարն իրավունքի ունի՞ վիրավորվելու եւ այդ պատճառով չզբաղվելու հարկային դաշտից դուրս գործող բիզնեսի հարցով, որի գոյության մասին նշվում է մամուլում։ Ինչ մնում է անտեղյակությանը, ապա Գագիկ Պողոսյանը խոստովանեց դա, ինչը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ նա իրոք անկեղծ է եւ այս անգամ, ի պատասխան մեր հարցմանը, անկեղծորեն խոստացավ զբաղվել այդ հարցով։

Այնուհետեւ պետեկամուտների նախարարը ներկայացրեց հարկահավաքման գործընթացն ըստ թվերի մինչեւ ս. թ. հոկտեմբերի 1-ը։ Տարեկան կտրվածքով նախատեսված 171753 մլն դրամից հավաքվել է 104288 մլն։ Այլ խոսքերով, պետբյուջեի եկամուտների հավաքագրման գործընթացը կատարվել է 60,7 տոկոսով։ Սակայն վերջին 3 ամիսներին հավաքվել է ավելի շատ գումար, քան տարվա առաջին 5 ամիսներին։ Այսպես՝ 2000 թ. հունիս-սեպտեմբեր ամիսներին հավաքվել է 53428 մլն դրամ, որը կազմում է պլանավորված գումարի 31 տոկոսը, մինչդեռ հունվար-մայիս ամիսներին հավաքված 50860 մլն-ը կազմել է ընդհանուրի 29,6 տոկոսը։ Բացի հարկային եւ մաքսային տվյալներից, Գագիկ Պողոսյանը համեմատական տեղեկանք ներկայացրեց նաեւ 1999 թ. եւ 2000 թ. I-VIII ամիսների ՀՀ արտաքին առեւտրի վերաբերյալ։ Ըստ տեղեկանքի, 1999 թ. նշված ժամանակամիջոցում Հայաստանից արտահանվել է մոտ 84,7 մլն դոլարի ապրանք, 2000 թ.-ին՝ 111,8 մլն դոլարի։ Արտահանումն աճել է 32 տոկոսով կամ 27 մլն դոլարով։ Սակայն ավելի մեծ աճ է արձանագրվել ներմուծման դեպքում. նախորդ տարվա 328,9 մլն դոլարի դիմաց՝ 376, 7 մլն դոլար։ Այսինքն ներմուծումն աճել է 19,5 տոկոսով, բայց 47,7 մլն դոլարով։

Պատասխանելով լրագրողների հարցերին, պետեկամուտների նախարարը խոստովանեց, որ Հայաստանի տնտեսության մեջ իրոք գոյություն ունի «կլանային երեւույթ», որի դեմ, սակայն, պայքար է տարվում։ Այս հարցում նա մեծ դեր է վերապահում պետեկամուտների նախարարության օպերատիվ վարչությանը, որը «եթե իր տեղը գտնի այս երկրում, ապա մեծ արդյունքներ կունենանք»։

Բագրատաշենի շուկայի վերաբերյալ նշվեց, որ սկսվել է եւ այս ամսվա վերջին կավարտվի նոր մաքսատան կառուցումը, որի հետ մեծ հույսեր են կապվում։ Գագիկ Պողոսյանի հավաստմամբ, մայրաքաղաքի տրանսպորտի, մասնավորապես միկրոավտոբուսների մեծ մասին հարկային դաշտ բերելու աշխատանքներ են տարվում։ Նախարարն իր շնորհակալությունն այդ առիթով հայտնեց Երեւանի քաղաքապետարանին եւ տրանսպորտի ու կապի նախարարությանը՝ համապատասխան տվյալների տրամադրման եւ աջակցության համար։ Ասուլիսի ժամանակ ներկաներին բաժանվեց նաեւ, այսպես կոչված, անբարեխիղճ հարկատուների ցանկը, որոնցից սեպտեմբեր ամսին բյուջե է բռնագանձվել ավելի քան 10 մլն դրամ։ Ցուցակը գլխավորում է «Ռոզգում» ՓԲԸ-ն (319,8 մլն դրամ), այնուհետեւ գալիս է «Աստղ» ՍՊԸ-ն (276,9 մլն), եռյակը եզրափակում է «Կլեոպատրա» ՍՊԸ-ն (171,6 մլն), որից հետո գալիս են մի քանի տասնյակ միլիոն դրամի բռնագանձման ենթարկված ընկերությունները։

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ

ցեղասպանություն

«Ինչի՞ մասին ենք խոսում մենք»

Հարց է տալիս թուրք մտավորականը իր ազգակիցներին

Ինչպես «Ազգի» երեկվա համարում տեղեկացրել էինք, թուրք հայտնի մտավորական, սոցիոլոգ եւ հասարակական գործիչ Թաներ Աքչամը թուրքական «Ենի Բինյըլ» («Նոր հազարամյակ») օրաթերթի նոյեմբերի 1-ի համարում վերոհիշյալ խորագրի ներքո տպագրել էր մի հոդված, որի ամբողջական թարգմանությունն անգլերենից ներկայացնում ենք ստորեւ:

Ես ամաչում եմ մարդկային ցեղին իմ պատկանելությունից: Վերջին մի քանի օրերին հետեւելով Մ. Նահանգների Կոնգրեսի կողմից Հայկական ցեղասպանության քննարկումների առթիվ թուրքական արձագանքներին, առաջին զգացումը, որ ապրում եմ, ամոթն է:

Փորձում եմ հասկանալ հիստերիան, կատաղի հարձակումները, սպառնալիքները, լկտիությունները եւ այլն: Գուցե այս բոլորը հնարավոր լինի բացատրել: Բայց այն, ինչ ամենասարսափելին է թվում ինձ, թեմայի այսպես կոչված «ազգային» քննարկումներն են: Այստեղ կարծես մի խաղ է խաղացվում, որտեղ յուրաքանչյուր կողմ փորձում է խորապես վերլուծել հետագա մարտավարություններն ու խաղերը: «Ցեղասպանության» գնդակը գցվում է մեջտեղում, եւ մենք խաղ ենք «խաղում»: Իսկ «գնդակը», որին հարվածում ենք, 800 հազար մահացած մարդիկ են (որոնք սպանվել են այդ օրերին):

Ես ամաչում եմ: Որովհետեւ նրանք, ովքեր քննարկում են հարցը, կամ գաղափար չունեն ինչի մասին են խոսում, կամ էլ զուրկ են մարդկային տարրական զգացումներից: Ուրիշ բացատրություն չեմ գտնում: Ցանկանում եմ հիշեցնել: Նույնիսկ եթե քանակի եւ պատճառների մասին վիճենք, միեւնույն է, փաստ է, որ, ըստ օսմանյան պաշտոնական վիճակագրության, 800 հազար մարդ է սպանվել: Այո, պարոնայք, մենք խոսում ենք 800 հազար մարդկանց մասին, որոնք մահացել են, որոնք սպանվել են: Իսկ եթե չեք ընդունում այդ թիվը, առնվազն եկեք ընդունենք այն թիվը, որը մենք վերջին տարիներին նվազեցնելով հասցրել ենք 300 հազարի:

Հասկանո՞ւմ եք՝ ինչ եք անում կամ ինչի մասին եք խոսում: Ալի Սամիի անվան մարզադաշտը 35-40 հազար հանդիսատես է տեղավորում: Պատկերացրեք, որ տասն անգամ այդ մարզադաշտը լցնենք եւ դատարկենք: Հասկանո՞ւմ եք, այդքան մարդ մահացել է, սպանվել է: Մենք խոսում ենք այդ մարդկանց ճակատագրի մասին: Պարոնայք, մի հոգու մահվան մասին անգամ խոսելիս մենք տխրում ենք: Եկեք այժմ քննարկենք (հարցը) ձեր մտքում եղած թվականի տեսանկյունից: Մենք խոսում ենք 300 հազար մարդկանց մահվան մասին, եւ նույնիսկ եթե ընդունենք, որ մահվան դեպքերը տեղի են ունեցել ըմբոստության կամ պատերազմական պայմանների բերումով, ապա եկեք վերստին կարդանք, թե ինչ եք գրում դուք, վերստին դիտարկենք, թե ինչ եք քննարկում եւ ասում այդ 300 հազար մարդկանց մահվան առնչությամբ: Մի՞թե այդ բոլորը սրտխառնուք չի առաջացնում: Մի՞թե չեք ցանկանում սրտներդ թափել: Մի՞թե չեք ամաչում մարդկային ցեղին ձեր պատկանելությունից:

Հայկական հարցի քննարկումներն անցկացնելու մեր ձեւը երեւան է հանում մեր երկրում գոյություն ունեցող գլխավոր խնդիրը. մենք շատ հեռու ենք կոտորած քննարկելու կարողությունից: Մենք նույնիսկ չունենք կոտորած դատապարտելու բարոյական հիմքերը: Չունենք նաեւ նման ողբերգական իրադարձությունների հանդեպ անհրաժեշտ վիշտ զգալու բարոյականությունը, որը պարտադիր է քննարկումների ընթացքում: Տեսեք, թե ինչեր են գրվել: Նույնիսկ նրանց հաշվարկներով՝ 300 հազար մարդկանց մահը ողբերգություն է, բայց մի տող անգամ չի նշված, որ եղելությունը արժանի է տխուր զգացումների: Տխրության նշույլ անգամ չկա: Իրականում նրանք զանգակներով պարելու եզրին են: Ո՞րն է բարոյական կշիռն այն ամենի, ինչ գրված է: Դուք որեւէ բան տեսնո՞ւմ եք «մի քանի դավաճաններ, որոնք փորձում էին քայքայել մեր կառավարությունը, մահացան տեղահանության ընթացքում: Դրանում ի՞նչ դատապարտելի բան կա» նախադասություններից բացի: Կամ «ոչինչ էլ չի պատահել, բայց նույնիսկ եթե պատահել է, ապա դրանում հայերն են մեղավոր» տողից բացի: Եվ կամ «մենք դարձյալ նույն բանը կանենք, եթե հանգամանքները կրկնվեն» արտահայտությունից բացի:

Ինչ դիրք էլ բռնենք, եթե ցանկանում ենք մի քայլ առաջ գնալ, եկեք չմոռանանք, որ մենք խոսում ենք հարյուր հազարավոր մարդկանց մահվան մասին: Եթե կարողանանք այս մտածողությանը համապատասխան մտածելակերպ ձեւավորել մեզ մոտ եւ որդեգրել այն բարոյականությունը, որը դատապարտում է կոտորածները, պիտի տեսնենք, որ այդ նույն մարդիկ, որոնց վերագրում ենք հարձակումները մեզ վրա, սկսելու են խոսել մեզ հետ: Մեր ներկա գործելակերպով պարզապես ցույց ենք տալիս, որ արժանի ենք մեր դեմ եղած քննադատություններին: Կոտորածներ գործելը կամ կոտորածի պատճառ դարձած իրավիճակների ստեղծումն ամաչելու բաներ չեն: Եթե անհրաժեշտ է, կատարվում են դրանք: Այս մտածողությա՞մբ ենք մենք ցանկանում տեղ գրավել արդի աշխարհում: Այո՞:

Պարոնայք, այն, ինչ անում ենք, մի խոսքով անբարոյական է:

Ցանկանում եմ ընդգծել 3 կետ «ցեղասպանության հարցի» շուրջ:

Առաջին: Նկատել եմ, որ թերթերի շատ սյունակագիրներ հանկարծ այս հարցի մասնագետներ են դարձել: Բայց այն, ինչն ինձ իրոք տխրեցնում է, այն է, թե ինչպե՞ս են նրանք անամոթաբար բոց փչում՝ առանց նույնիսկ հարցնելու. «Իսկ ի՞նչ ճշմարտություն է թաքնված այս հարցի ետեւում, գուցե հարցնեմ եւ իմանամ»: Հավատացեք ինձ, այն ամենը, ինչ

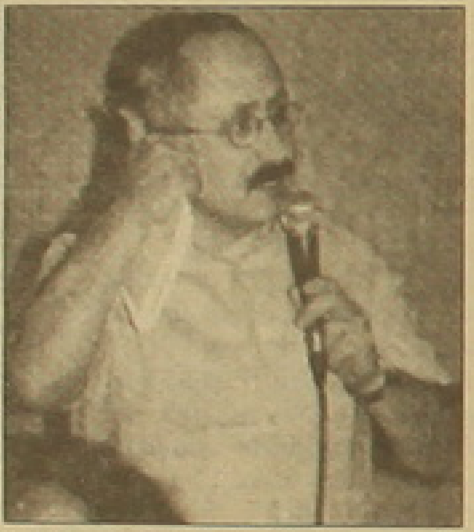

նրանք ներկայացնում են որպես «պատմական փաստ» եւ «խորը գիտելիքների արդյունք», ոչ այլ ինչ է, քան տգիտության անիմաստ պտույտ: Եթե անհրաժեշտ է, բերեմ մի օրինակ. նրանք պնդում են, թե «հայերը միայն տեղահանվել են Արեւելյան Անատոլիայից» (Գյունների Չիվաօղլուն նույնիսկ ավելի հեռու է գնում՝ ավելացնելով Կենտրոնական Անատոլիան): Այս բառերն ամբողջովին անհեթեթություն են: Այն, ինչ հիմք չունի, պարզապես հորինվում է: Քյոթահիա, Աֆիոն, Ուշաք, Բուրսա, Էդիրնե, Թեքիրդաղ, Բալիքեսիր, Բոլու եւ այլն: Այս թեմայի վերաբերյալ նույնիսկ երկու-երեք գիրք թերթելով կարելի է իմանալ, որ հայերը տեղահանվել են Անատոլիայի բոլոր քաղաքներից: Եվ եթե հետաքրքրությունից դրդված մեկն ու մեկը թերթի Թուրքական հանրապետության կառավարության փաստաթղթերը, անպայման բավարար նյութ կգտնի այնտեղ: Դրանցում հստակ ասված է, որ հայերը տեղահանվել են Անատոլիայի բոլոր վայրերից:

Երկրորդ: Թվականի վերաբերյալ մի բան կա, որ պետք է իմացվի: Ազնվորեն ասած՝ վիճելն այս հարցի շուրջ ճիշտ չէ: Ի՞նչ ենք ցանկանում ապացուցել: Ի՞նչ տարբերություն՝ 1,5 միլիո՞ն են եղել զոհերը, թե՞ 300 հազար: Եթե 1,5 միլիոնը չափազանցություն է, կարելի՞ է արդարացված համարել 300 հազարի սպանությունը: Քանի որ այդ ժամանակվա թվերն այնքան էլ վստահելի չեն, դժվար է պաշտոնական որեւէ բան ասել, բայց գոնե կարելի է այդ մասին խոսելիս հղում կատարել օսմանյան կառավարության կամ Թուրքական հանրապետության զինվորականության հրատարակած պաշտոնական թվերին: Այդ ձեւով ասվածն ավելի լուրջ կընդունվի:

1918-ի դեկտեմբերին ներքին գործերի նախարար Մուստաֆա Արիֆը հանձնախումբ է կազմում՝ որոշելու համար պատերազմի ժամանակ սպանված հայերի քանակը: 1919-ի մարտի 14-ին այդ հանձնախումբը հայտարարում է, որ սպանված հայերի թիվը 800 հազար է: Հայտարարությունն անում է (այդ ժամանակվա) ներքին գործերի նախարար Ջեմալ բեյը: Հետագայում այս թիվը տարբեր առիթներով հրապարակավ նշում են նաեւ շատերը, որոնց թվում Մուստաֆա Քեմալը (Աթաթուրքը): 1928-ին թուրքական զինվորականությունը Առաջին աշխարհամարտի զոհերի վերաբերյալ գիրք է հրատարակում՝ թարգմանված ֆրանսերենից: Լեյտենանտ-գնդապետ Նիհատի հրատարակած այս գրքում Թուրքիային վերաբերող թվերը փոխված են: Համաձայն թուրքական զինվորականության տվյալների, Առաջին աշխարհամարտի ընթացքում «800 հազար հայեր եւ 200 հազար հույներ մահացան տեղահանման հետեւանքով կամ աշխատանքային բրիգադներում»: Այս թվերը ներկայացնող Յ. Հ. Բայուրն ասում է. «Ըստ մեր ունեցած պաշտոնական աղբյուրների, այս թվերը ճիշտ են» (Յ. Հ. Բայուր: Թուրքական հեղափոխության պատմությունը, հատոր 3, մաս IV, էջ 787): Այլ խոսքով, մեր պաշտոնական աղբյուրների համաձայն, սպանվածների թիվը 800 հազար է: Եվ դա վերաբերում է միայն 1914-1918 թվականներին:

Երրորդն այն է, թե հայերին սպանելու հրաման տրվե՞լ է, թե՞ ոչ: Այստեղ էլ փաստաթղթերի տեսքով ապացույցներ կան, հակառակ իթթիհադականների փորձերի՝ պատերազմից անմիջապես հետո ոչնչացնելու արխիվները կամ գողանալու փաստաթղթերը: 1919-22 թթ. Ստամբուլում կայացած զինվորական տրիբունալի նիստերի ժամանակ մի քանի հեռագրեր եւ փաստաթղթեր են կարդացվել եւ ականատեսների վկայություններ լսվել: Այդ փաստաթղթերից շատերը հետագայում հրատարակվել են օսմանյան կառավարության պաշտոնական տեղեկագրերում (Թաքվիմ-ի-վեքայի) եւ մի շարք այլ թերթերում: Գերմանական, ավստրիական, ամերիկյան եւ բրիտանական արխիվներում եղած փաստաթղթերը համընկնում են օսմանյան արխիվներում եղածներին:

Այստեղ ուզում եմ առանձնացնել մի փաստաթուղթ, որը երեւի պատահականորեն է մուտք գործել արխիվների վարչության հրատարակած մի գրքում: Վերնագրված է «Հայերը օսմանյան կառավարության փաստաթղթերում (1915-20 թթ.)»: Հունիսի 29-ին (հուլիսի 12-ին) ներքին գործերի նախարարը կոդավորված հեռագիր է ուղարկում Դիարբեքիր, որում ասվում է. «Դիարբեքիրից Մարդին տեղահանված հայ եւ այլ քրիստոնյա փոքրամասնություններից 700-ը գիշերով տարվել է քաղաքի արվարձանները եւ ոչխարների նման մորթվել»: Նշվում է, որ 2000 հոգի այս ձեւով սպանվել է: Նաեւ նշվում է. «Եթե անմիջական եւ որոշակի միջոցառումներ ձեռք չառնվեն, վախ կա, որ ամբողջ քրիստոնյա բնակչությունը կոտորվի»: Հեռագիրն ավարտվում է հետեւյալ նախադասությամբ. «Եթե հայերի դեմ գործադրված քաղաքականությունը կիրառվի նաեւ մյուս քրիստոնյա փոքրամասնությունների հանդեպ, վաս հետեւանք է թողնելու ամբողջ հասարակության վրա: Որեւէ բան, որ սպառնում է հատկապես քրիստոնյաների կյանքին, պետք է դադարեցվի»: Փաստաթուղթը չափազանց անկեղծ է եւ հիշեցնում է, որ հայերի հանդեպ կիրառվող քաղաքականությունը եւ նրանց կոտորելու ձեւերը պետք է անհապաղ դադարեցվեն եւ չգործադրվեն այլ քրիստոնյաների հանդեպ: Թուրքական հանրապետության պաշտոնական օղակներից մեկը հրատարակում է նման մի փաստաթուղթ, որի վերլուծությունը թողնում եմ Շյուքրու Էլեկդաղին եւ Գյունդուզ Աքթանին(*):

(*) ***Երկուսն էլ Թուրքիայի դեսպաններ են եղել: «Ազգ»***

Վաշինգտոնից հուսախաբ Անկարան վերհիշել է թուրք-ռուսական «ավանդական եղբայրությունը»

Վարչապետ Էջեւիթն արգելում է չեչեն ապստամբների ապաստանումը Թուրքիայի հիվանդանոցներում

Ամբողջ աշխարհում, մասնավորապես մեր տարածաշրջանում աշխարհաքաղաքական նոր վերադասավորումներ են նկատվում: Բարելավվում են ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունները, Թուրքիան ակնարկում է, որ 4,5 մլրդ դոլար արժողությամբ զենք կգնի ոչ թե ԱՄՆ-ից, այլ՝ Ռուսաստանից, Իսրայելը, չգիտես ինչու, վտանգելով թուրք-իսրայելական ամուր կապերը, «հայանպաստ» քաղաքականություն է վարում, ամերիկաբնակ ազդեցիկ մի քանի տասնյակ հրեաներ քաջալերում են Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի ընդունումը: Թե այս բոլորն ինչքանով են կապված միմյանց եւ ընդհանրապես կապվա՞ծ են՝ խոսակցության այլ թեմա է: Հայոց ցեղասպանության հարցի արծարծումը, որոշ դիտորդների կարծիքով, պատճառ է թուրք-ամերիկյան, թուրք-իսրայելական հարաբերություններում նկատվող որոշակի լարվածության, թուրք-ռուսական հարաբերություններում նկատվող որոշակի ջերմացման: **«Ազգի»** կարծիքով, Հայոց ցեղասպանության հարցի արծարծումը այդ հարաբերություններում նկատվող ջերմացման կամ որոշակի լարվածության ոչ թե պատճառ է, այլ յուրահատուկ ինդիկատոր:

Մինչեւ առաջիկա հինգշաբթի ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատում քննարկվելու է Հայոց ցեղասպանության հարցը: Քլինթոնի վարչակազմն ընդդիմանում է բանաձեւի հնարավոր ընդունմանը, հասկանալով, որ թուրք-ամերիկյան տնտեսական, ռազմական երկկողմ շահերը դրվում են հարվածի տակ:

«Թըրքիշ դեյլի նյուզ» օրաթերթը երեկվա համարում գրում է, թե ինչ բացասական հետեւանքներ կարող է ունենալ Ներկայացուցիչների պալատի կողմից Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի ընդունումը թուրք-ամերիկյան երկկողմ հարաբերություններում եւ ոչ միայն: Այսպես, ըստ թերթի, որն արտահայտում է պաշտոնական Անկարայի տեսակետները, բանաձեւի ընդունումը «խեղում է պատմական իրողությունները, վիրավորում թուրք ժողովրդի ազգային ոգին, հարվածի տակ դնում Թուրքիա-ԱՄՆ երկկողմ հարաբերությունների ապագան, սահմանափակում Իրաքի դեմ կիրառվող պատժամիջոցները, վնասում ԱՄՆ գլոբալ եւ տարածաշրջանային շահերին, Թուրքիա-Եվրամիություն, Թուրքիա-Իսրայել հարաբերություններին, սեպ խրում ԱՄՆ-ի հրեական եւ թուրքական համայնքների միջեւ, անորոշ դարձնում Կիպրոսի խնդրի ապագան, հակաամերիկյան եւ հակաարեւմտյան ատելություն սերմանում Թուրքիայում, հարցականի տակ դնում Հայաստան-Ադրբեջան, ԱՄՆ-Ադրբեջան կապերի ապագան, տարածաշրջանում կառուցվելիք խողովակաշարերի խնդիրը, կանաչ ճանապարհ բացում հայ ահաբեկիչների գործունեության համար, որոնք տարբեր երկրներում սպանել են ավելի քան 50 թուրք դիվանագետների...»:

Հատկապես տուժելու են թուրք-ամերիկյան ռազմական հարաբերությունները՝ մասնավորապես պաշտպանական ոլորտում: Եթե դեռ մի քանի ամիս առաջ Թուրքիան նպատակադրել էր ԱՄՆ-ի «Բել Թեքսթրոն» ընկերությունից գնել 145 ուղղաթիռ ընդհանուր 4,5 մլրդ դոլար արժողությամբ, եւս 50 միավոր «Լիկորսկի» ուղղաթիռ, 1.000 արդիական տանկ, «F-16» կործանիչներ, ամերիկյան կողմի օժանդակությամբ պետք է արդիականացներ «C-130» բեռնատար ռազմական յոթ ինքնաթիռ, ապա այժմ այս ամենը դրված է հարցականի տակ:

Թուրքական կառավարությունն ակնարկներ է անում, թե 4,5 մլրդ դոլար արժողությամբ ուղղաթիռներ կգնի Ռուսաստանից: Արդեն նոյեմբերի վերջերին Անկարա կժամանի ՌԴ վարչապետ Կասյանովը, «կքննարկվի ռուս-թուրքական երկկողմ հարաբերությունների ողջ ծիրը»: Թուրքական կողմը բավական լավ է նախապատրաստվում վարչապետ Կասյանովի այցին: Երեկ Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը հայտարարել է, որ այսուհետ իր երկիրն ապաքինման նպատակով չի ընդունի ռուս-չեչենական շարունակվող պատերազմում վիրավորված չեչեն ապստամբներին: Այս քայլն աննախադեպ է, եթե հաշվի առնենք, որ ռուս-չեչենական եւ առաջին, եւ երկրորդ պատերազմում թուրքական կողմը բացահայտորեն աջակցում էր չեչեններին: Այսպես, ազգայնամոլ «Գորշ գայլեր» քաղաքական կազմակերպությունը՝ «Ազգայնական շարժում» կուսակցությունը, որ վարչապետ Էջեւիթի կոալիցիոն կառավարության մասն է կազմում, Չեչնիա է ուղարկել շուրջ 1.500 վարձկանների:

ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատում Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի քննարկումը հիստերիայի ալիք է բարձրացրել նաեւ հարեւան Ադրբեջանում: Նախկին արտգործնախարար Թ. Զուլֆուգարովն ասում է. «Հայկական լոբբիի փորձերը սպառնալիք են ոչ միայն Թուրքիայի, այլեւ Ադրբեջանի համար: Հայաստանն ագրեսիվ քաղաքականություն է վարում Ադրբեջանի նկատմամբ: Ագրեսիան կարող է լինել զինված եւ քարոզչական: Այսպես կոչված ցեղասպանության զոհերի անվան տակ հայերը փորձում են արդարացնել Ադրբեջանի նկատմամբ 1990-ական թ. իրագործած ագրեսիան: Ադրբեջանը պարտավոր է օգնել Թուրքիային»:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԱԶԳ **միջազգային**

Սերբիայի խորհրդարանը եւս տեղի տվեց

Դեկտեմբերի 19-ին՝ վաղաժամկետ ընտրություններ

Անցյալ հինգշաբթի Հարավսլավիայի դաշնային խորհրդարանի անկումից հետո հին վարչակարգի վերջին «միջնաբերդը» մնում էր Սերբիայի խորհրդարանը: Եվ ահա հոկտեմբերի 9-ի երեկոյան ուսանողական «Օտպոր» («Դիմադրություն») շարժման հազարավոր ներկայացուցիչներ էին հավաքվել Սերբիայի խորհրդարանի առջեւ՝ պահանջելով մասնավորապես համալսարանական օրենքի բարեփոխում: Ի վերջո խորհրդարանը տեղի տվեց: Միլոշեւիչի վերջին նեցուկը հանդիսացող Սերբիայի նախագահ Միլան Միլուտինովիչը, որին Միջազգային քրեական դատարանը մեղադրում է (ինչպես Միլոշեւիչին) Կոսովոյում ոճիրներ գործած լինելու մեջ, անձամբ հայտարարեց, որ ժողովրդի պահանջին համապատասխան դեկտեմբերի 19-ին կանցկացվեն օրենսդիրների վաղաժամկետ ընտրություններ:

Սա կարեւոր հեղաշրջում է Հարավսլավիայում, քանի որ շատ բնագավառներում, մասնավորապես հասարակական կարգուկանոնի եւ մամուլի ազատության ոլորտներում, առանձին վերցրած 8 միլիոնանոց Սերբիան եւ 650 հազարանոց Չեռնոգորիան ավելի լայն իրավասություններ ունեն, քան դաշնային կառավարությունը: Սերբիայի հաստատությունները հին վարչակարգի հնարավոր դիմադրության վերջին օղակներն էին: Հին վարչակարգի վերջին մարտը տեւեց ընդամենը մի քանի ժամ:

Արդեն նախօրեին Սերբիայում խոսում էին խորհրդարանական ուժերի հարաբերակցության փոփոխման մասին: Իրոք, Վուկ Դրաշկովիչի «փոփոխամիտ» Սերբիայի նորացման կուսակցությունը (ՄՆԿ) եւ Վոյիսլավ Շեշելի իշխանամետ Սերբիայի արմատական կուսակցությունը (ՍԱԿ) միացան ընդդիմությանը: Սեպտեմբերի 24-ի ընտրություններում թուլացած այդ երկու կուսակցությունների ղեկավարները վախենում էին, որ առաջիկա արտահերթ ընտրություններում իրենք կարող են կորցնել խորհրդարանական տեղերի զգալի մասը:

Ուստի նրանք ստիպված համաձայնեցին նորընտիր Նախագահի Սերբիայի ժողովրդավարական ընդդիմության (ՍԺԸ) պահանջած ներքգործնախարար Ստոյիլկովիչի հրաժարականին եւ ուրիշ զիջումներ էլ արեցին՝ վախենալով դրսում հավաքված ամբոխից:

Քիչ անց կազմվեց անցումային կառավարություն, որի կազմի մեջ մտան ինչպես ՄՆԿ-ի, ՍԱԿ-ի եւ ՍԺՀ-ի, այնպես էլ Միլոշեւիչի հիմնած Սերբիայի սոցիալիստական կուսակցության (ՍՍԿ) ներկայացուցիչներ: Այս կառավարությունը կկազմակերպի վաղաժամկետ արդար ընտրությունների անցկացումը եւ սերբական հաստատությունների բարեփոխումը, գրում է «Լիբերասիոն» թերթը: Նույն օրն ավելի վաղ հրաժարական էր տվել դաշնային վարչապետ, չեռնոգորցի Մոմիր Բուլատովիչը:

Շղթայական ռեակցիայով տեղաշարժեր են կատարվում նույնիսկ Միլոշեւիչի սոցկուսի շարքերում: Դրա երկու գործիչներ արդեն պահանջել են կուսակցության նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչի հրաժարականը, որպեսզի սոցկուսը կայունանա: Նրանք նաեւ Միլոշեւիչին մեղադրել են ընտրություններում սեփական պարտությունը չընդունելու, երկրին ու ժողովրդին մեծ վնասներ պատճառելու մեջ:

Պ. Բ.

Միջինարեւելյան բախումների կրակը կտարածվի՞ Իսրայելի սահմաններից ներս

Միջին Արեւելքում ճգնաժամը շարունակվում է, հրադադար հաստատելու ջանքերն առայժմ շոշափելի արդյունք չեն արձանագրել: Հոկտեմբերի 7-ին ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը հրեաների ու պաղեստինցիների վերջին բախումների առնչությամբ, որոնց ընթացքում, ըստ պաղեստինյան աղբյուրների, զոհվել են 113 եւ վիրավորվել 2800 պաղեստինցիներ, հաստատել է մի բանաձեւ, որը խիստ տարբերվում է ներկայացված նախագծից: Բանաձեւում չհիշատակելով Իսրայելի անունը, դատապարտվում են պաղեստինցիների դեմ գործադրված խիստ բռնությունները: Թերեւս լղոզված այդ բանաձեւի հաստատման համար հնարավորություն ստեղծեց ԱՄՆ-ը, քվեարկությանը չմասնակցելով: Ինչպես հայտնի է, բախումների դրդապատճառն Իսրայելի պահպանողական «Լիկուդ» կուսակցության առաջնորդ, նախկին ԱԳ նախարար Արիել Շարոնի սադրիչ այցն էր Արեւելյան Երուսաղեմում գտնվող մահմեդականների գլխավոր սրբավայրերից Ալ Ակսա մզկիթը: Այցը թույլատրել էր Իսրայելի կառավարությունը: Արեւմտյան որոշ մեկնաբանների կարծիքով, Արիել Շարոնի, որն ի սկզբանե դեմ է եղել Օսլոյի համաձայնագրին եւ որեւէ իրավունք չի վերապահում պաղեստինցիներին, քայլը նպատակաուղղված էր տարածաշրջանում իրավիճակի սրմանը, խաղաղության գործընթացն արգելակելուն, քանզի ԱՄՆ նախագահի ջանքերն Արեւելյան Երուսաղեմի հարցում որոշ դրական արդյունք էին արձանագրել: Նշվում է, որ Քլինթոնն առաջարկել էր Արեւելյան Երուսաղեմի ղեկավարումը հանձնել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին: Առաջարկը թեեւ չէր արժանացել կողմերի անվերապահ հավանությանը, սակայն նաեւ չէր մերժվել, իսկ բանակցությունները կողմերի եւ Անվտանգության խորհրդի հետ շարունակվում էին: Զարգացումների այդօրինակ ընթացքն արգելակելու նպատակ էր հետապնդում Շարոնի հիշյալ քայլը, որովհետեւ հրեա ծայրահեղականների կարծիքով, եթե Իսրայել-Պաղեստինի ինքնավարություն (ՊԻ) բանակցությունները Քլինթոնի նախագահության օրոք արդյունքի չհասնեն, նախագահական այժմյան թեկնածուներից եւ ոչ մեկը խիստ շահագրգիռ չի լինի այդ հարցում: Սակայն բախումները, ինչպես նախատեսել էին նախաձեռնողները, չսահմանափակվեցին գրավյալ տարածքներով, Արեւելյան Երուսաղեմով եւ Գազայի գոտիով: Այժմ ներքաշվել է Հարավային Լիբանանը, որտեղ ռմբակոծվել են պաղեստինցի ցուցարարները, մյուս կողմից Լիբանանի «Հըզբոլլահի» ուժերը գերի են վերցրել իսրայելցի 3 զինվորականների, ինչի համար Թել Ավիվը մեղադրում է Դամասկոսին, սպառնալով, որ եթե նրանք ազատ չարձակվեն, ապա կդիմի ռազմական գործողությունների: Այսուհանդերձ բախումներն Իսրայելի համար սպառնալից բնույթ կկրեն, եթե ոտքի կանգնեն իսրայելցի արաբները, ինչը բացառված չէ: Վերջիններս աստիճանաբար հստակեցնում են իրենց դիրքորոշումը: Դեռեւս սեպտեմբերի 31-ին Քնեսեթի արաբ անդամ Մուհամեդ Քանանն Իսրայելի ռադիոյին տված հարցազրույցում հայտարարեց, որ Իսրայելի արաբները պաղեստինցիներ են եւ չեն կարող անտարբեր նայել երեխաների զոհվելու փաստին: Իսրայելում ապրում են շուրջ մեկ միլիոն պաղեստինցի արաբներ եւ կազմում են երկրի բնակչության մեկ հինգերորդը: Նրանք ենթարկվում են ակնհայտ խտրականության, ոչ միայն զրկված են այդ երկրի քաղաքացին լինելու, այլեւ մյուս տարրական իրավունքներից: Այլ կերպ ասած, գրեթե ապրում են նույն պայմաններում, ինչ գրավյալ տարածքների իրենց հայրենակիցները, մինչդեռ իսրայելցի արաբները նշանակալից դեր ունեն այդ երկրի տնտեսությունում՝ կազմելով բանվորական ուժի հիմնական մասը: Հետեւաբար, եթե այստեղ եւս բռնկվի ապստամբություն, ապա Թել Ավիվը դժվարին վիճակում կհայտնվի եւ հարկադրված կլինի կռվել երկու ճակատներում: Ահա թե ինչու «Լիկուդի» առաջնորդներից մեկը՝ Շիմոն Շարոնը հայտարարել է, որ Իսրայելի արաբների խռովությունը կարող է վտանգել երկրի հիմքերը:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

ԱՄՆ բանագնացը Աստանայում քարոզչություն է տանում

Մինչդեռ Ղազախստանը հավանություն չի տալիս Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան գծին

ԱՄՆ-ի հավանությունն ստացած Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան խողովակաշարի կառուցումը պետք է սկսվեր դեռ 1997-ին: Սակայն մի շարք պատճառներով, չնայած Վաշինգտոնի լոբբիստական աշխատանքին, գործը տեղից չի շարժվում: Նախ՝ նավթամուղի կառուցումը չափազանց թանկ է, տարբեր հաշվումներով՝ 2,4-ից 4 մլրդ դոլար, ապա չափազանց երկար է (շուրջ 1.800 կմ), եւ ամենակարեւորը՝ Կասպից ծովում այնքան նավթ չկա, իսկ նման պայմաններում, եթե նույնիսկ նավթամուղը կառուցվի, կհետապնդվեն միայն քաղաքական նպատակներ: Միջազգային նավթային խոշոր ընկերություններին հետաքրքրում է շահույթը. Կասպից ծովի ադրբեջանական հատվածի հետախուզությունը պարզապես հիասթափեցրեց, եւ միլիոնավոր դոլարներ ծախսելով, նրանք լքեցին Ադրբեջանը:

Փորձագետների կարծիքով Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղը շահութաբեր կլինի միայն այն դեպքում, եթե նավթի պաշարներով հարուստ Ղազախստանը «սեւ ոսկին» առաքի հենց այդ խողովակով: Անցնող շաբաթ Կասպից ավազանի էներգակիրների գծով ԱՄՆ նախագահի եւ պետքարտուղարի խորհրդական Ջոն Վուլֆը փորձում էր Ղազախստանի իշխանություններին համոզել, որպեսզի երկրի Ակտաու քաղաքից նոր խողովակաշարով միանա Բաքու-Ջեյհանին:

Վուլֆը ասել է, որ ԱՄՆ-ը ամեն գնով փորձելու է խոչընդոտել ղազախական նավթը Ռուսաստանի կամ Իրանի տարածքով տեղափոխելուն: Ղազախստանի փոխվարչապետ Դ. Ախմետովը, ի պատասխան Վուլֆի «սպառնալիքների», նշել է. «Մենք կողմնակից ենք, որ որքան հնարավոր է շատ խողովակաշարեր լինեն: Այս դեպքում Ղազախստանը հնարավորություն կունենա մեծ ճկունությամբ նավթ արտահանել»: Իր հերթին «Ղազախստաննավթ» պետական նավթային ընկերության պատասխանատուներից մեկը «Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալությանն ասել է. «Ղազախական նավթի միջազգային շուկաներ առաքելու ամենակարճ ճանապարհը անցնում է Իրանով եւ նաեւ համեմատաբար էժան է: Չլիներ ԱՄՆ-ի ընդդիմությունը, մենք կնախընտրեինք իրանական ճանապարհը»:

Հիշեցնենք, ԱՄՆ նախագահության հանրապետական թեկնածու Ջորջ Բուշ կրտսերը վերջերս ընտրողների հետ հանդիպման ընթացքում նշել էր, որ նախագահ ընտրվելու դեպքում կվերանայի Իրանի նկատմամբ Վաշինգտոնի դիրքորոշումը, ավելացնելով, թե Կասպից ավազանից նավթի արտաքին շուկաներ առաքելու ամենահարմար ճանապարհն անցնում է Իրանով եւ Ռուսաստանով:

Վերադառնալով ղազախական նավթի խնդրին, նշենք. Աստանան նավթի տեղափոխման համար ընդունելի է համարում Թենգիզ-Նովոռոսիյսկ խողովակաշարը, որը կառուցման ավարտական փուլում է եւ արդեն 2001 թ. ամռանը կհանձնվի շահագործման: Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհանը կկառուցվի, լավագույն դեպքում, 2005 թվականին: Անշուշտ, եթե ԱՄՆ կառավարությունն ու նավթային ընկերությունները չհրաժարվեն մի քանի միլիարդ դոլար ներդրումներից:

Թ. Հ.

Բիշքեկում կքննարկվեն ռազմաքաղաքական համագործակցության խորացման հարցեր

Սկիզբը էջ 1

ՀԱՊ-ի ստեղծման պայմանագիրը ստորագրվել է 1992-ի մայիսի 15-ին Տաշքենդում՝ մասնակցությամբ նորաստեղծ ԱՊՀ-ի անդամ վեց երկրների՝ Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Կիրգիզիայի, Տաջիկստանի, Ուզբեկստանի եւ Հայաստանի: Հետագայում ՀԱՊ-ին միացան Ադրբեջանը, Վրաստանը եւ Բելառուսը: ՀԱՊ-ը 1995 թ. գրանցվեց ՄԱԿ-ի քարտուղարությունում եւ համաձայն միջազգային ամենամեծ կազմակերպության կանոնակարգի 51-րդ հոդվածի՝ «ՀԱՊ-ի անդամ որեւէ երկրի դեմ երրորդ երկրի հնարավոր հարձակման դեպքում պայմանագրի մնացած մասնակիցները կցուցաբերեն անհրաժեշտ օգնություն՝ ներառյալ ռազմական»:

1999 թ. ապրիլին սպառվեց ՀԱՊ-ի առաջին հնգամյա ժամանակաշրջանը, եւ երեք պետություններ՝ Ադրբեջանը, Վրաստանը եւ Ուզբեկստանը դուրս եկան ՀԱՊ-ից՝ չցանկանալով ստորագրել գործունեության երկրորդ հնգամյակը: Բաքուն, Թբիլիսին, Տաշքենդը այս ձեւով Մոսկվայից իրենց դժգոհությունն արտահայտեցին: Ադրբեջանի այն ժամանակվա արտգործնախարար Թ. Զուլֆուգարովն անհնար համարեց մասնակցել մի պայմանագրին, որի կազմում է նաեւ «Լեռնային Ղարաբաղի հարցում մեր դեմ հակամարտության մեջ գտնվող Հայաստանը»: Վրաստանի նախագահ Շեւարդնաձեն հնարավոր համարեց իր երկրի մասնակցությունը ՀԱՊ-ին, եթե «Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի խնդիրներում Մոսկվան արդար դիրքորոշում ունենա»: Ուզբեկստանը, որ փորձում է տարածաշրջանում դառնալ առաջատար երկիր, դժգոհ էր Կենտրոնական Ասիայում Ռուսաստանի ռազմական ներկայությունից:

Այսօր ՀԱՊ-ի անդամ պետություններին առավելապես միավորում է ոչ թե ընդհանուր շահը, այլ ընդհանուր դժբախտությունը: Այսպես, համագործակցության ի՞նչ ընդհանուր եզրեր կարող են ունենալ Հայաստանը եւ Կիրգիզիան կամ Տաջիկստանն ու Բելառուսը: Սակայն ե՛ւ Հայաստանը, ե՛ւ Կիրգիզիան ստիպված են հույս դնել ռուսական սվինի վրա. Հայաստանին անհանգստացնում է իր ավանդական թշնամի Թուրքիան, Կիրգիզիային՝ մահմեդական ահաբեկչությունը:

Անշուշտ, գոյության ութ տարիներին ՀԱՊ-ը ինչ-որ բան արել է. վրաց-աբխազական շփման գծում տեղաբաշխվել են ԱՊՀ խաղաղարար զորքեր, ճիշտ է, բացառապես ռուսական բանակի զինվորականներ, անհանգիստ Տաջիկստանում մինչեւ վերջերս գործել են խաղաղարար հավաքական ուժեր: ՀԱՊ-ի եւ ընդհանրապես ԱՊՀ-ի ապագան ուղղակիորեն կախված է Ռուսաստանից: Լքելո՞ւ է Մոսկվան Անդրկովկասն ու Կենտրոնական Ասիան, թե՞ այդ տարածաշրջանները շարունակվելու են մնալ ռուսական շահերի գոտիներ:

Բիշքեկում, ՀԱՊ-ի խորհրդի հերթական նստաշրջանում, այսօր կընդունվեն հերթական որոշումները, կարվեն ընդհանուր հայտարարություններ, կդատապարտվի Կենտրոնական Ասիայի անվտանգությանը սպառնացող ահաբեկչությունը, հատկապես Աֆղանստանի «Թալիբան» շարժումը: Բիշքեկյան հանդիպումից ամենաշահածը կլինի Կիրգիզիայի նախագահ Ասկար Ակաեւը. նման միջոցառումը չի կարող դրականորեն չանդրադառնալ Ակաեւի իմիջին: Շուտով Կիրգիզիայում տեղի կունենան նախագահական ընտրություններ. Ակաեւը երրորդ անգամ հավակնում է նախագահական աթոռին:

Իսկ ՀԱՊ-ի խորհրդի նստաշրջանը սպասվում է 2001 թ. մայիսին՝ Երեւանում:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Եղեռնից փրկված մասունքներ

«Կիլիկիոյ հայոց փրկեալ գանձերը» ցուցահանդեսը Հալլեում

Սեպտեմբերի 2-ին Հալլեի Մորիցբուրգ գեղարվեստի պետական թանգարանում հանդիսավորապես բացվեց «Կիլիկիոյ հայոց փրկեալ գանձերը» ցուցահանդեսը: Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսում ներգրավված է Անթիլիասի Կիլիկիա թանգարանից առաջին անգամ դուրս բերված մոտ 200 ցուցանմուշ՝ Գարեգին կաթողիկոս Հովսեփյանի մանրանկարների ժողովածուն եւ Սիս քաղաքի Սուրբ Սոֆիա տաճարի եղեռնից փրկված գանձերը՝ խաչեր, խաչքարեր, ծիսական զգեստներ, մյուռոնի կաթսա, ջահեր, սկիհներ, ձեռագրեր եւ այլն: Հատկապես արժեքավոր են Բարձր բերդի ավետարանը (Հռոմկլա, 1248 թ.) իր արծաթյա կազմով (1254 թ.), ինչպես նաեւ Մայր Մաշտոցը (ընդօրինակված Սիս, 14-րդ դար): Ցուցահանդեսի մուտքին ուշադրություն է գրավում մի մեծ տեղեկատու պաստառ հետեւյալ վերնագրով՝ «Կիլիկիայի հայերը 1071-2000 թթ., աքսոր, հայկական թագավորություն, Օսմանյան կայսրություն, տեղահանում եւ ցեղասպանություն, վերապրում, նոր Կիլիկիա»:

«Այս ցուցահանդեսը շատ ինքնատիպ է. բացման հանդիսությունից դուրս իր կարծիքը մեզ հայտնեց Մորիցբուրգ թանգարանի տնօրեն դոկտոր Կատյա Շնայդերը: Եղեռնից փրկված հոգեւոր այս գանձերն ավելի մեծ արժեք են ստացել»: Ի պատասխան մեր հարցին, թե «հալլեաբնակ թուրքերի կողմից որեւէ արձագանք եղե՞լ է», դոկտոր Շնայդերը հաղորդեց, թե իրենց բացասական որեւէ վերաբերմունք ցուցահանդեսի բացման առիթով հայտնի չէ: Անհանգստանալու հարկ ընդհանրապես չկա, ասաց տնօրենուհին, ցուցանմուշների պահպանությունը հնարավորինս լավ է կազմակերպված, գործում է ազդանշանային արդի համակարգ, ցուցասրահներում հսկողություն կա: Ի դեպ, ապահովագրման մասին. ըստ հավաստի աղբյուրների, Կիլիկիա թանգարանի՝ իր արժեքները 30 միլիոն գերմանական մարկ գնահատելու պահանջը թեեւ չի մերժվել Մորիցբուրգի կողմից, սակայն տարակուսելու առիթ է տվել: Ո՞րն է գնահատման չափանիշը, չէ՞ որ այդ արժեքներն այնքան հին չեն, որքան ասենք Էջմիածնի գանձերը, պատճառաբանել են նրանք: «Կա՞ արժեքները գնահատելու հստակ չափանիշ» հարցը Հալլեում ուղղեցինք Մատենադարանի տնօրեն դոկտոր Սեն Արեւշատյանին: «Գանձերը գին չունեն, ասաց նա, գնահատումը միշտ սիմվոլիկ է: Իսկ միգուցե քիչ են գնահատել: Չափանիշ է թե հնության աստիճանը, թե գեղարվեստական արժեքը, թե նյութը: Ապահովագրական ընկերությունները սովորաբար քիչ են գնահատում, այդպիսի խնդիր մենք էլ միշտ ունենում ենք: Մենք մտածում ենք ի շահ այդ գանձերի: Հարկավոր է վճարել այնքան, որքան պահանջում է տվյալ թանգարանը»:

Ցուցահանդեսի ծախսը կազմել է մոտավորապես 600 հազար մարկ: Այն հոգացել է գերմանական կառավարությունը՝ իր երկրի որոշ ֆիրմաների ֆինանսական աջակցությամբ:

«Կիլիկիոյ հայոց փրկեալ գանձերը» ցուցահանդեսն իսկապես մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել: Գանձապահուհին բացման հաջորդ օրը՝ մինչեւ կեսօր 200 տոմս արդեն վաճառել էր: (Ի դեպ, մուտքավճարը 12 մարկ է): Կիլիկիա թանգարանի տնօրեն Եփրեմ արք. Թաթագյանի ասելով, բացման օրը ներկա է եղել ավելի քան 1600 մարդ: Մորիցբուրգ թանգարանի տնօրեն, դոկտոր Կատյա Շնայդերը հաղորդեց, թե մինչեւ սեպտեմբերի 26-ը ցուցահանդեսը դիտել է 4564 մարդ, որը մեծ թիվ է իրենց թանգարանի համար: Նա հուսով է, որ մինչեւ ցուցահանդեսի ավարտն իրենք կունենան 10 հազարից ավելի այցելու:

Մեր ներկայության պահին սրահում բացառապես գերմանացիներ էին: «Ի՞նչ գիտեք Հայաստանի, հայ ժողովրդի մասին» իմ հարցին ի պատասխան նրանք, առանց բացառության, թոթվում էին ուսերը: Դեռեւս անճանաչ երկիր: Գերմանական DPA գործակալության ֆոտոթղթակցուհին մեր բնութագրումը փոքր-ինչ սրբագրեց՝ ավելի շուտ օտար երկիր: Ճանաչողական այս ցուցահանդեսը որքա՞ն կմերձեցնի քրիստոնեությունը պետականորեն առաջինն ընդունած մեր փոքր երկիրը աշխարհի այս բանուկ մասին, որքա՞ն կնպաստի Հայ դատի ճանաչմանը՝ դեռեւս հեռու է արձանագրումից: Սակայն մեկ բան պարզ է ու տեսանելի՝ ցուցահանդես եկած հոգեւոր արժեքներ փայփայող այս երկրի քաղաքացուն այսպիսի «քարոզչությունը» դուր է եկել. նա բացիկ, ազդագիր ու պատկերագիրք էր գնում: Ի դեպ, վերջինիս մասին՝ 184 էջից բաղկացած այդ շքեղ հատորը հրատարակել են դոկտոր Հերման Գոլցը եւ լուսանկարիչ Քլաուս Գյոլցը: Բարձրորակ տպագրությունն արվել է Իտալիայում: Պատկերագիրքն արժե 78 մարկ: 1500 օրինակներից 900-ը սպառվել է հենց բացման օրը, տեղեկացրեց Կիլիկիա թանգարանի տնօրենը: Սեպտեմբերի վերջին լույս տեսավ գրքի նաեւ անգլերեն տարբերակը: Մորիցբուրգում ցուցահանդեսը կտեւի մինչեւ նոյեմբերի 12-ը:

Նոյեմբերի վերջին Կիլիկիայի գանձերը կփոխադրվեն Անթիլիաս: 2001 թ. դեկտեմբերին դրանք կցուցադրվեն Ժնեւում, 2002-ին Հունաստանում: Արք. Թաթագյանի տեղեկացմամբ, որոշ գանձեր կներկայացվեն նաեւ Փարիզում, Նյու Յորքում, Լոնդոնում, Նորվեգիայում:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ,
Հալլե

Նորակերտ խաչքարերի վարպետը

«Երբ տեսնում եմ քարը եւ քանդակելու նյութը, իմ մեջ արդեն ծնվում է այդ նյութից ամենափոքր մնացորդներով, սակայն մարդկանց շատ բան ասելու գաղափարը», ասում է քանդակագործ վարպետ Ռուբեն Նալբանդյանը:

Ռուբենը ծնվել է գյումրեցի ծնողների ընտանիքում: Այստեղ եւ ստեղծագործական աշխատանքը սկսել է Էջմիածնի շրջանի Արշալույս գյուղում: Բանակից վերադարձել է 1979 թ. եւ ընդունվել է Լենինգրադի գեղարվեստի ինստիտուտ:

Երկու տարի աշակերտել է քարագործ վարպետ Ալեքսանդր Կարապետյանին, ապա սկսել է աշխատել ինքնուրույն: Մասնակցել է շատ աշխատանքների, ինչպես օպերայի շենքի վերանորոգմանը, Մարզահամերգային համալիրի ճակատային մասի, Օրբելի եղբայրների եւ Արմեն Տիգրանյանի բարելյեֆ կոթողային քանդակների ստեղծմանը:

Պարզվում է, Ռուբենը երբեք չի մտածել խաչքար քանդակելու մասին. «Քանի որ իմ աշխարհն այլ էր կատարել միայն այն, ինչ ինձ հանձնարարված էր»: Բայց պատվերով արված խաչքարը տեղադրվել է Ծաղկաձորում՝ անվանակոչվելով Մարիետա, եւ այդ խաչքարն էլ հուշել է արվեստագետին, որ ինքը պետք է խաչքարագործ դառնա:

...13 տարի է անցել այդ ժամանակից, ստեղծվել է արդեն 100 խաչքար, մեկը մյուսից տարբեր: Նրանցից ամեն մեկը յուրովի մի հրաշք է: Որտեղ որ տեղադրվել են նրա խաչքարերը, տեղանքը դարձել է հոգեհարազատ վայր: Ռուբենի խաչքարերը տեղադրված են եւ Հայաստանում, եւ Հայաստանից դուրս՝ Ամերիկայում, Ֆրանսիայում, Շվեյցարիայում, Հարավսլավիայում, Բուդյոնովսկում, Սվերդլովսկում եւ այլուր: Բոլորին է հայտնի, որ 1988 թ. երբ երկրաշարժից հետո մեզ օգնության եկած եւ Հայաստանում զոհված 7 սերբ օդաչուների հիշատակը հավերժացնող խաչքար կանգնեցվեց, որի հեղինակը Ռուբենն էր: Խաչքարը տեղադրվել է նրանց հայրենիքում՝ որպես հայ ժողովրդի երախտիքի արտահայտություն: Խաչքարի բացման արարողությանը ներկա էր նաեւ Ռուբենը, Բելգրադի հին քաղաքատեղի Զեմունի եկեղեցու բակում:

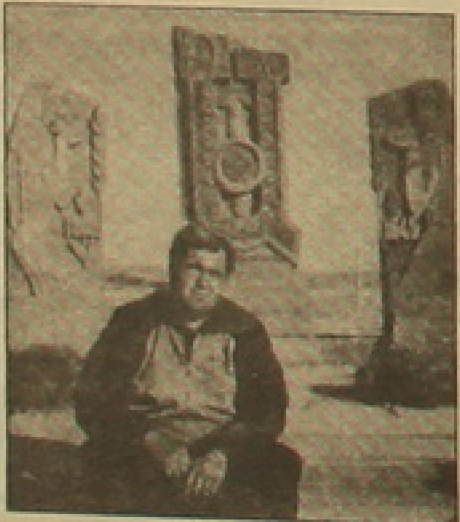

Այդ աշխատանքի համար Ռուբենն արժանացավ Հարավսլավիայի մշակույթի նախարարության ոսկե հուշամեդալի եւ Բելգրադում անցկացվելիք քանդակագործների միջազգային սիմպոզիումին մասնակցելու հրավեր ստացավ: Ռուբենը սպիտակ մարմարի վրա կերտել էր զոհված սերբ զինվորների սգացող մոր կերպարանքը՝ խոնարհված խաչքարին: Այդ խաչքարը նույնպես տեղադրվել է Բելգրադում՝ զոհված սերբ զինվորների հիշատակին, եւ դրանից ստացված մրցանակային գումարը նա ամբողջությամբ նվիրեց զոհվածների երեխաներին:

Ռուբենի աշխատանքներն ինչպես պատվիրված, այնպես էլ բարեգործական բնույթ ունեն: Բարեգործական աշխատանքների մեծ մասը նվիրված է զոհված ազատամարտիկներին:

Այս տարի ապրիլին Եռաբլուր պանթեոնում կանգնեցվեց մի հուշարձան-կոթող, որը նվիրված էր Զինյալ ազատագրական պայքարի նահատակների 25-ամյա հիշատակին: Հուշարձանը նույնպես երիտասարդ վարպետի ձեռքի աշխատանքն է: Այսպես անվերջ կարելի է թվել վարպետի աշխատանքները, սակայն կա մի բան, որն ավելի վեհ գաղափարներ է արտահայտում եւ խոր մտքեր է արթնացնում:

Ռուբենը դեռ շատ վաղուց մի ծրագիր է մտահղացել, որ սկսել է իրականացնել 2 տարի առաջ: Ռուբենն ուխտ է արել քրիստոնեության 1700-ամյակի առիթով քանդակել այբուբենի բոլոր տառերը՝ խաչքարերի ձեւով...

Պատրաստ են արդեն 25 տառ՝ խաչքարերի ձեւով: Դրանք տեղադրված են տարբեր վայրերում, չնայած ցանկալի կլիներ դրանք բոլորը մեկտեղ հավաքված տեսնել: Տառեր խորհրդանշող 9 խաչքարերի պատվիրատուն Գագիկ Ծառուկյանն է, որի կառուցած եկեղեցու բակում է տեղադրվել խաչքարերից մեկը, մյուսները տեղադրվել են Կոտայքի մարզի բոլոր այն գյուղերում, որտեղ չի եղել եկեղեցի եւ խաչքար:

Մի խաչքար էլ շուտով կտեղադրվի Մեծամոր ավանում կառուցվող եկեղեցու բակում: Եվ այս ամենը՝ Ռուբենի եւ եղբայրների՝ Յուրայի, Արմենի եւ Անուշավանի օգնությամբ: Ռուբեն Նալբանդյանի ստեղծագործական աշխատանքը շարունակվում է: Շարունակվում է հայ խաչքարագործության անընդհատ երթը:

ՆԱՐԻՆԵ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՄԵՐ ՀՅՈՒՐԵՐԸ

Ռուսաստանում լավ է: Իսկ մե՞զ մոտ...

Կիրիլ Լավրովի հոբելյանը Երեւանում

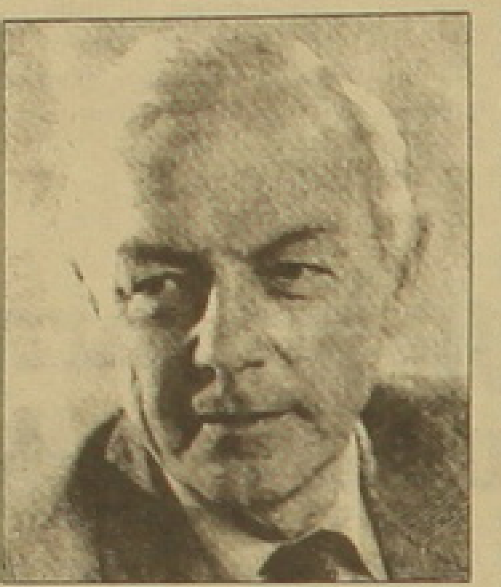

Հայաստան է ժամանել բեմի եւ էկրանի հանրաճանաչ դերասան, բեմադրիչ Կիրիլ Լավրովը: ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության ու թատերական գործիչների միության նախաձեռնությամբ Հ. Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի թատրոնում երեկ նշվեց Խորհրդային Միության ժողովրդական արտիստի, պետական մրցանակների դափնեկրի, Սոցիալիստական աշխատանքի հերոսի, Սանկտ Պետերբուրգի Գ. Տովստոնոգովի անվան դրամատիկական Մեծ թատրոնի գեղարվեստական ղեկավարի, Թատերական միությունների միջազգային համադաշնության նախագահի ծննդյան 75-ամյակը: Հանդիսավոր արարողությունից առաջ Կիրիլ Լավրովը պատասխանեց **«Ազգի»** թղթակցի հարցերին:

– Վերջին տասը տարում հայ-ռուսական թատերական կապերն աննախադեպ անկում են ապրել: Մի՞թե այսպես շարունակվելու է:

– Թատերական միությունների միջազգային համադաշնությունը նոր հնարավորություններ է որոնում հայ եւ ռուս թատերական գործիչների միասնական գործունեության, հանդիպումների, միմյանց փորձն ուսումնասիրելու համար, որովհետեւ առանց դրա թատրոնն ընդհանրապես գոյություն ունենալ չի կարող:

– Մեր թատերական գործիչներից ոմանք բողոքում են, որ մամուլն անտարբերությամբ է անցնում կամ չարությամբ է խոսում թատրոնի, թատերական միջավայրում կատարված իրադարձությունների մասին: Անշուշտ սա թյուրիմացություն է, երբ ամեն ինչ եւ բոլորը հավասարեցվում են, ամեն ինչի մասին խոսվում է ընդհանրապես:

– Այո, այդ հիվանդությունը նկատելի է նաեւ մեզ մոտ: Սակայն պետք է ասել, որ հայտնվել են չարացած երիտասարդ քննադատներ, ովքեր խելոք երեւալու համար ոչ մեկին չեն խնայում, փորձում են մրցել սրամտության կամ սարկազմի ասպարեզում: Նրանք մոռանում են, որ եւ թատրոնի, եւ մամուլի խնդիրը պետք է լինի մեր հոգեզավակի՝ թատրոնի օգտին:

– Բայց Դուք չե՞ք կարծում, որ սա գալիս է նաեւ թատերական միջավայրից, երբ տանը եղած անհամաձայնությունները կամ թերությունները հրամցվում են ժուռնալիստներին: Թատրոնի գոնե ետնամուտքը պետք է փակ պահել՝ թատրոնի՝ այդ տաճարի խորհրդավորությունը պահպանելու համար:

– Դե, մեզանից ի՞նչ է կախված որ: Չէ՞ որ մամուլն ազատ է, կարող է գրել այն, ինչ ցանկանում է: Ու ոչ մի հետեւություն չի անում:

– Ինչպիսի՞ փոխհարաբերությունների մեջ են թատրոններն ու իշխանությունները Ռուսաստանում:

– Պետք է ասեմ, որ վերջին ժամանակներս զգալիորեն բարելավվել են մեր հարաբերություններն իշխանությունների հետ: Փառք Աստծո, ՌԴ մշակույթի նախարարությունը երբեք չի ուշացրել աշխատավարձերի վճարումը: Վերջին մի քանի ամիսներին վերականգնվել է նաեւ նոր ներկայացումների ֆինանսավորումը: Ես շատ կուզեի, որ Հայաստանում նույնպես այսպես լիներ:

Համաձայն ենք պրն Լավրովի բարեմաղթանքին եւ ցանկանում ենք, որ շտկվեն հարաբերություններն ինչպես թատրոնի եւ իշխանությունների, այնպես էլ թատրոնի եւ մամուլի միջեւ: Բնավ հաճելի չէ, որ թատերական աշխարհից հեռու կանգնած մարդը, որին գրիչ կամ ձայնագրիչ է տրվել, հանիրավի ջարդում է թատրոնն ու թատերական գործչին: Բայց նույնքան տհաճ է, երբ մամուլի մասին խոսվում է ընդհանրապես, եւ բացը խառնվում է չորին: Այս վիճակից դուրս գալու պարզ ուղին կա եւ պետք է միայն ՀՀ մշակույթի նախարարության, թատերական գործիչների միության շահախնդրությունը:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Երբ մարմինը երաժշտություն է

Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանությունը հոկտեմբերի 9-ին «Արամ Խաչատրյան» մեծ համերգասրահում ներկայացրեց Լոռա Սկոծիի «Հաշվի առնելով ներկայիս զուգադիտությունը» եւ Կարին Սապորտայի «Շոկոլադական ջրացնցուղ» հիփ-հոփ ներկայացումները:

«Շոկոլադական ջրացնցուղ» զուգապարը Սեւրին Աղամի եւ Մարկ Մանրդավահելովկայի մասնակցությամբ ստեղծվել է 1999 թ.-ին Լա Վիլեթի քաղաքային մշակույթի հանդիպումների ժամանակ: «Հաշվի առնելով ներկայիս զուգադիտությունը» Զուեր Բակիի էլենի, Բերտուձիի, Զեզե Միսոկոյի, Ստեֆան Լիմոնեի, Մաթիո Ռազելի, Գի Սամբերի, Մելանի Սյուլմոնայի եւ Լյուդովիգ Բեկկերի մասնակցությամբ ստեղծված է ութ պարողի համար, 1999 թ.-ին Սյուրենի Ժան Վիլարի թատրոնում «Քաղաք, պար, վարիացիաներ» ծրագրի շրջանակներում:

Պարողները հումորով լեցուն, ակրոբատիկայով եւ գեղեցիկ պլաստիկ շարժումներով ի ցույց էին հանում իրենց կապող օղակը ռիթմի եւ արագության երկխոսության մեջ:

Ըստ Լոռա Սկոծիի, դերասանները մարմնավորում էին իրենք իրենց: Նրանք իրենց պատմությունն էին պարում՝ օգտագործելով իրենց էներգիան ու շարժունակությունը:

Չնայած դահլիճը լեփ-լեցուն չէր, դա չընկճեց ֆրանսիացի դերասաններին: Կարելի է ասել այս նորամուծությունը դուր եկավ հայ հանդիսատեսին:

ԼՈՒՍԻՆԵ ԱԼԻԽԱՆՅԱՆ

«Երաժշտական ժամիկներ»
Նկ. Գ. Ցարալյանի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Այսօրվա մրցակիցը Բելառուսի հավաքականն է

Այսօր Հայաստանի ազգային հավաքականը կանցկացնի 2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական փուլի իր երրորդ խաղը: Մեր ֆուտբոլիստները Մինսկում կմրցեն Բելառուսի հավաքականի հետ:

Հայաստանի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Վարուժան Սուքիասյանը թիմի կազմում ընդգրկել է 19 ֆուտբոլիստների. **դարպասապահներ**՝ Հարություն Աբրահամյան («Միկա»), Արթուր Հովհաննիսյան («Շիրակ»), Ռոման Բերեզովսկի («Զենիթ» Ս.-Պ., Ռուսաստան), **պաշտպաններ**՝ Ֆելիքս Խոջոյան, Հովհաննես Դեմիրճյան (երկուսն էլ՝ «Շիրակ»), Արմեն Պետիկյան («Միկա»), Սարգիս Հովսեփյան («Զենիթ» Ս.-Պ., Ռուսաստան), Հարություն Վարդանյան («Յանգ Բոյզ», Շվեյցարիա), Երվանդ Սուքիասյան («Կլոպենբուրգ», Գերմանիա), **կիսապաշտպաններ**՝ Արթուր Պետրոսյան («Շիրակ»), Արտավազդ Քարամյան («Կիլիկիա»), Արկադի Դոխոյան, Կարեն Ասատրյան (երկուսն էլ՝ «Արաքս»), Արթուր Ոսկանյան («Ուրալան» Է., Ռուսաստան), Կարեն Դոխոյան («Կռիլյա Սովետով» Ս., Ռուսաստան), Ռոմիկ Խաչատրյան («Օլիմպիակոս», Կիպրոս), **հարձակվողներ**՝ Արման Քարամյան («Կիլիկիա»), Արմեն Շահգելդյան («Դինամո» Մ., Ռուսաստան), Անդրեյ Մովսիսյան («Սատուռն» Ռ., Ռուսաստան):

Հուսանք, որ երրորդ խաղը հաջող կլինի մեզ համար: Նորվեգիայի հավաքականի հետ ոչ-ոքին հաջորդած պարտությունը Ուկրաինայի հավաքականից, ինչ խոսք, չափազանց տհաճ էր, բայց մեր տղաները պետք է չվհատվեն ու հանդես գան միաձույլ: Անկասկած, դժվարին պայքար է սպասվում:

Այսօրվա մեր մրցակիցները՝ բելառուսները վատ չեն սկսել ընտրական մրցաշարը: Նրանք նախ իրենց խաղադաշտում հաղթել են Ուելսի հավաքականին (2-1), ապա հյուրընկալվելիս պարտություն են կրել Լեհաստանի հավաքականից (1-3): Իհարկե, Բելառուսի հավաքականի ֆուտբոլիստները կաշխատեն օգտագործել սեփական խաղադաշտի գործոնը եւ հաջողության հասնել: Հավաքականի գլխավոր մարզիչ, անցյալում հայտնի ֆուտբոլիստ Էդուարդ Մալոֆեեւը Լեհաստանի եւ Հայաստանի հետ հանդիպումներին նախապատրաստվելու համար հրավիրել էր հետեւյալ ֆուտբոլիստներին. **դարպասապահներ**՝ Գենադի Տումիլովիչ («Դինամո» Մ., Ռուսաստան), Վիտալի Վարիվոնչիկ («Յարո», Ֆինլանդիա), Վասիլի Խոմուտովսկի («Վալդհոֆ», Գերմանիա), Յուրի Աֆանասենկո («Դինամո», Մինսկ), **պաշտպաններ**՝ Էրիկ Յախիմովիչ («Գազիանթեփսպոր», Թուրքիա), Սերգեյ Շտանյուկ («Դինամո» Մ., Ռուսաստան), Ալեքսանդր Լուխվիչ («Տորպեդո» Մ., Ռուսաստան), Անդրեյ Լավրիկ («Լոկոմոտիվ» Մ., Ռուսաստան), Անդրեյ Օստրովսկի («Մաքաբի» Հ., Իսրայել), Վլադիմիր Շունեյկո («Կռիլյա Սովետով», Ռուսաստան), Սերգեյ Յասկովիչ («Անժի», Ռուսաստան), **կիսապաշտպաններ**՝ Մաքսիմ Ռոմաշչենկո («Դինամո» Մ., Ռուսաստան), Ռադիսլավ Օրլովսկի («Տորպեդո» Մ., Ռուսաստան), Սերգեյ Գուրենկո («Ռոմա», Իտալիա), Ալեքսանդր Խացկեւիչ, Վալենտին Բելկեւիչ (երկուսն էլ՝ «Դինամո», Ուկրաինա), Վադիմ Սկրիպչենկո («Բատե», Բորիսով), **հարձակվողներ**՝ Անդրեյ Միլեւսկի («Շախտյոր», Սոլիգորսկ), Նիկոլայ Ռինդյուկ («Կրիստալ» Ս., Ռուսաստան), Ռոման Վասիլյուկ («Սլավիա», Մոզիր), Սերգեյ Նիկիֆորենկո («Շախտյոր», Սոլիգորսկ): Թե նրանցից ովքեր կմտնեն խաղադաշտ, կպարզվի միայն այսօր:

Մարզասերներին հիշեցնենք, որ Բելառուս-Հայաստան խաղը հեռարձակվելու է հայկական հեռուստատեսությամբ ժամը 20:00-ից:

Մեր 5-րդ խմբում այսօր կանցկացվեն նաեւ Նորվեգիա-Ուկրաինա եւ Լեհաստան-Ուելս հանդիպումները:

ՖՈՒՏԲՈԼԱՅԻՆ ՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

***

Աշխարհի առաջնության Անգլիա-Գերմանիա խաղից հետո Անգլիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Քեւին Քիգանը հրաժարական տվեց: Նա հայտարարեց, որ չի համապատասխանում բարձր պաշտոնին եւ իրեն մեղավոր է համարում, որ անգլիացիները պարտվել են (0-1): Քիգանին փոխարինողի թեկնածուները շատ են, բայց ավելի հավանական է համարվում Թերի Վենեյբլսի թեկնածությունը: Ասենք, որ նա ժամանակին մարզել է երկրի հավաքականը:

***

Միլանի «Ինտերի» գլխավոր մարզիչ է նշանակվել Մարկո Տարդելլին: Նա փոխարինել է պաշտոնանկ արված Մարչելո Լիպպիին: 1982 թ. Իտալիայի հավաքականի կազմում աշխարհի չեմպիոն դարձած Տարդելլին մինչ այժմ մարզում էր իր երկրի օլիմպիական հավաքականը:

***

Հոկտեմբերի 7-ին կայացած Իտալիա-Ռումինիա ընտրական խաղում ազգային նոր ռեկորդ գրանցվեց: Իտալիայի հավաքականի կազմում 113-րդ անգամ խաղադաշտ մտավ պաշտպան Պաոլո Մալդինին: Նախորդ ռեկորդը՝ 112 խաղ, պատկանում էր լեգենդար դարպասապահ Դինո Զոֆին: Մալդինիի նորամուտը կայացել է 1988 թ. մարտի 31-ին, Հարավսլավիայի հետ հանդիպման ժամանակ:

Խաղից առաջ ռեկորդակիր ֆուտբոլիստին հանդիսավոր կերպով շնորհավորեցին այն բոլոր մարզիչները, որոնց գլխավորությամբ նա հանդես է եկել հավաքականում՝ Վիչինին, Սակկին, իր հայրը՝ Չեզարեն, Զոֆը եւ ներկայիս գլխավոր մարզիչը՝ Տրապատոնին:

Առաջին շրջանն ավարտվեց

Հարավային Ամերիկայի երկրների հավաքականներն անցկացրին 2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարի հերթական՝ 9-րդ տուրի հանդիպումները:

Դժվար հաղթանակ տարավ առաջատարը՝ Արգենտինայի հավաքականը: Նա սեփական խաղադաշտում 2-1 հաշվով առավելության հասավ Ուրուգվայի հավաքականի նկատմամբ:

Մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում Վենեսուելա-Բրազիլիա խաղը, քանի որ աշխարհի քառակի չեմպիոններն առաջին անգամ էին այս մրցաշարում հանդես գալու առանց մարզիչ Վանդերլեյ Լուքսեմբուրգոյի, որը պաշտոնանկ է արվել վերջերս: Բրազիլացիները հաղթեցին 6-0 հաշվով: Աչքի ընկավ թիմի վետերան Ռոմարիոն, որը 4 գոլ խփեց Վենեսուելայի հավաքականի դարպասը:

Երկրորդ-երրորդ տեղերը բաժանում է Պարագվայի հավաքականը, որն արտագնա խաղում 2-0 հաշվով պարտության մատնեց Կոլումբիայի հավաքականին: Հենց խաղասկզբում՝ 3-րդ րոպեին, երիտասարդ Սանտակրուսը բացեց հաշիվը: Երկրորդ խաղակեսում 2-րդ գոլի հեղինակ դարձավ... պարագվայցի դարպասապահ Խոսե Լուիս Չիլավերտը: Երբ թիմը մրցակցի դարպասին մոտ 20 մ հեռավորությունից տուգանային հարվածի իրավունք ստացավ, Չիլավերտը ստանձնեց հարվածողի դերը եւ վարպետորեն գրավեց կոլումբիացի իր խաղընկերոջ պաշտպանած դարպասը:

Մյուս երկու խաղերում՝ Էկվադոր-Չիլի եւ Բոլիվիա-Պերու, 1-0 հաշիվ գրանցվեց՝ հօգուտ դաշտի տերերի:

Այսպիսով, հարավամերիկյան հավաքականներն ավարտեցին առաջին շրջանի խաղերը: Առայժմ նրանց կեսից ավելին աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլին մասնակցելու հնարավորությունները պահպանում է:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արգենտինա	9	7	1	1	20-8	22
2. Բրազիլիա	9	5	2	2	20-9	17
3. Պարագվայ	9	5	2	2	13-8	17
4. Կոլումբիա	9	4	3	2	8-6	15
5. Ուրուգվայ	9	4	2	3	12-7	14
6. Էկվադոր	9	4	1	4	10-13	13
7. Չիլի	9	3	1	5	11-11	10
8. Պերու	9	2	2	5	6-8	8
9. Բոլիվիա	9	2	2	5	5-14	8
10. Վենեսուելա	9	1	0	8	5-26	3

ՖՈՐՄՈՒԼԱ-1

Շումախերը՝ եռակի չեմպիոն

Սուզուկայում անցկացվեց «Ֆորմուլա-1» դասի մեքենաների ավտոարշավների աշխարհի առաջնության նախավերջին՝ 16-րդ փուլը, որտեղ խաղարկվում էր «Ճապոնիայի մեծ մրցանակը»:

Համառ պայքարում փուլի հաղթող դարձավ գերմանացի Միխայել Շումախերը («Ֆերարի»): Դրանով իսկ նա նաեւ նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը, քանի որ միավորների գումարով անհասանելի դարձավ մրցակիցների համար: Սա Շումախերի երրորդ չեմպիոնական կոչումն է:

Ցնծում էին նաեւ «Ֆերարիի» բոլոր ներկայացուցիչները: Բանն այն է, որ արդեն 21 տարի այս թիմը նման հաջողության չէր հասել աշխարհի առաջնություններում (Շումախերը 1994, 1995 թթ., չեմպիոն է դարձել «Բենետոնի» կազմում):

Սուզուկայի մրցարշավարանում երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին «Ֆերարիի» անհաշտ մրցակիցները՝ «Մակլարեն-Մերսեդեսի» արշավորդներ, ֆինն Միկա Հակինենը եւ շոտլանդացի Դեւիդ Կուլտհարդը: Չորրորդ տեղում է Շումախերի թիմակից, բրազիլացի Ռուբենս Բարիկելոն:

Միխայել Շումախեր

Վերջին փուլից առաջ, որը կանցկացվի Մալայզիայում, առաջատարների եռյակն այսպիսին է. Միխայել Շումախեր՝ 98, Միկա Հակինեն՝ 86, Դեյվիդ Կուլտհարդ՝ 67 միավոր:

Կոնստրուկտորների գավաթի հաշվարկում առջեւում է «Ֆերարին»՝ 156 միավոր:

ԹԵՆԻՍ

Մրցաշարերը հաջորդում են իրար

Հոնկոնգում անցկացված տղամարդկանց խոշոր մրցաշարի գլխավոր մրցանակը նվաճեց գերմանացի թենիսիստ Նիկոլաս Կիֆերը: Եզրափակիչ խաղում նա 7-6, 2-6, 6-2 հաշվով պարտության մատնեց Մարկ Ֆիլիպուսիսին (Ավստրալիա):

Հոնկոնգում հանդես էր գալիս նաեւ մեր Սարգիս Սարգսյանը: Մրցաշարի 1/8 եզրափակիչ փուլում նա 2-6, 5-7 հաշվով պարտություն կրեց բրազիլացի Գուստավո Կուերտենից եւ դուրս մնաց հետագա պայքարից:

Կանանց մրցաշարեր անցկացվեցին Ֆիլդերշտադտում (Ավստրիա) եւ Տոկիոյում (Ճապոնիա):

Ֆիլդերշտադտի մրցաշարում հաղթեց աշխարհի թիվ մեկ թենիսիստուհի Մարտինա Հինգիսը (Շվեյցարիա), որը վճռական խաղում 6-0, 6-3 հաշվով առավելության հասավ Կիմ Կլայստերսի (Բելգիա) նկատմամբ:

Տոկիոյի մրցաշարի եզրափակիչում հանդիպեցին Սերենա Ուիլյամսը (ԱՄՆ) եւ Ժյուլի Ալար Դեկյուժին (Ֆրանսիա): 7-5, 6-1 հաշվով հաղթեց ամերիկուհին:

Մարատ Սաֆին

Այս օրերին եւս երեք խոշոր մրցաշարեր են ընթանում: Կանայք մրցում են Ցյուրիխում, տղամարդիկ՝ Տոկիոյում եւ Վիեննայում: Ավստրիայի մայրաքաղաքում անցկացվող մրցաշարում գրանցվել է առաջին անակնկալը. Մարատ Սաֆինը (Ռուսաստան) պարտություն է կրել Նիկոլա Էսկուդեից (Ֆրանսիա):

Բաժինը վարում է
ՌՈԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑ

11 հոկտեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
10.10 Հայորդաց տներ
10.20 Համայնապատկեր
11.00 Գ/Ֆ «Բեզիլ» (ԱՄՆ)
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Պառնաս
18.00 Շոու «1-02»
18.25 Կուլիսների հետեւում
18.45 Զարգացման հեռանկար
19.00 Հայաստան-2000
19.30 Կարծիք
20.00 Ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընտրական հանդիպում (Բելառուս-Հայաստան)
Ընդմիջմանը 20.45 Տեսաֆիլմ «Ճանաչենք մեր թղթադրամները»
22.00 Հայլուր
22.35 Հեռուստակատալոգ
22.40 Ազգային ժողովի նիստում. հայտարարություններ, հարցեր կառավարությանը
(Արբանյակային հեռարձակմամբ
22.40 Գ/Ֆ «Քաոս»
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/Ֆ «Դաժան արդարություն» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.00 Սերիալի պրեմիերա «Մորենա Կլարա»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. «Նինձյա կրիաները», «Կախարդի յոթերորդ օղակը»
18.05 Սերիալի պրեմիերա «Մորենա Կլարա»
19.00 «Ընկերոջ հիշատակին». Վալենտին Պոդպոմոգով
20.00, 24.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.35 Աշխարհի հրաշալիքներ. Էֆեսյան աշտարակ
21.45 Մոտե արձանների ցուցահանդեսը Երեւանում
22.00 «Իգայի» քառյակի ելույթը
22.30 «Ուրախ» լոտո
23.30 Գ/Ֆ «Անպարկեշտ վարք»

10.00 Տոմար
19.05 Չոչինկ
19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
20.00 Մուլտֆիլմ
20.10 Գիսաստղեր
20.30 Կամ... կամ
22.05 Կարճամետրաժ ֆիլմ «Աներեւակայելի պատմություններ»
22.30 Տարբերանշան
23.00 Վարկած 4
23.30 Քաղաք-մշակույթ
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Նորից սպանիր ինձ» (դետեկտիվ)
(Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 16.00, 19.00, 01.45 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Ուրվական որսացողները»
16.45 Ջունգլիների կանչը
17.15... Մինչեւ 16 եւ բարձր
19.30 Գ/Ֆ «Խոսիր իմ լեզվով» (դերերում Լ. Ախեջակովա, Ռ. Բիկով, Լ. Իվանովա, 1979 թ.)
19.55 Ֆուտբոլ. աշխարհի առաջնության ընտրական խաղ. Ռուսաստանի հավաքական-Լյուքսեմբուրգի հավաքական
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Ձկնորսություն» (դերերում՝ Դ. Գլովեր, Ջ. Փեշի, Ռ. Ռուսո, ԱՄՆ, 1997 թ.)
00.45 Շախմատի արքաները
02.00 «Մութ երկնակամար»

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15-9.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Մանրամասներ
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Մուլտսերիալ «Պապիրուսի արկածները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 «Սանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Հին բնակարան
15.30 «Սեւ մարգարիտ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.20 Սերիալ «Հասարակ ճշմարտություններ»
18.30 Գ/Ֆ «Զոյա» (2-րդ սերիա)
20.00 Սերիալ «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 Էնդի Մաքդաուելը «Սպեկուլյանտը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Հերթապահ բաժանմունք
00.50 Վավերագրական ֆիլմ «Ոսկի»
00.50 «Դարից էլ երկար...» Վասիլի Աքսյոնով
01.45 Ագաթա Քրիստի. Պուարո «Մահը երկնքում» (Անգլիա)

ԻՆՉՊԵՍ ՎԱՐՎԵԼ ՄԱՇՎԱԾ ԿԱՄ ՎՆԱՍՎԱԾ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Առօրյա կյանքում շատ ենք հանդիպում մաշված եւ վնասված թղթադրամներ, որոնցով առեւտրի եւ ծառայությունների դիմաց վճարելիս մարդիկ հանդիպում են բարդությունների: Որպես կանոն, առավել մաշված են ցածր անվանական արժեք ունեցող թղթադրամները, քանի որ անընդհատ ձեռքից ձեռք անցնելով, դրանք հազվադեպ են մուտք գործում բանկային համակարգ, ուստի հնամաշ դրամները չեն «զտվում» եւ շարունակում են շրջանառել:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը վերջերս թողարկեց նոր նմուշի թղթադրամներ: Բնակչությանը անհարմարություն չպատճառելու նպատակով դրամի սերնդափոխությունը կատարվում է մի քանի տարվա ընթացքում, եւ ցանկալի է, որ յուրաքանչյուրը տիրապետի դրամի օգտագործման կուլտուրային եւ կարողանա «ազատվել» հնամաշ, անօգտագործելի դարձած թղթադրամներից, անհրաժեշտությունից ելնելով՝ բանկային համակարգում եւ ԿԲ-ում փոխանակման միջոցով:

Քիչ չեն դեպքերը, երբ այս կամ այն պատճառով թղթադրամը պատռվում է, վառվում կամ կեղտոտվում: Շատերին է հետաքրքրում այն հարցը, թե ինչպես վարվել նման թղթադրամների հետ:

Մաշված դրամի հետ խնդիրներ չունենալու համար անհրաժեշտ է իմանալ, որ հայկական դրամի վճարունակության հատկանիշները հստակ սահմանված են, եւ թղթադրամները դասակարգվում են առանձին խմբերի՝ ըստ դրանց իսկության, պահպանվածության եւ շրջանառության համար պիտանելիության աստիճանի: Ըստ այդ չափանիշների որոշվում է, թե տվյալ թղթադրամը ֆիզիկական ու իրավաբանական անձանց, բանկերի եւ Կենտրոնական բանկի կողմից ենթակա՞ է արդյոք ընդունման, թե՞ անվճարունակ է:

ՆԿԱՐ 1
Ենթակա են ընդունման ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց կողմից

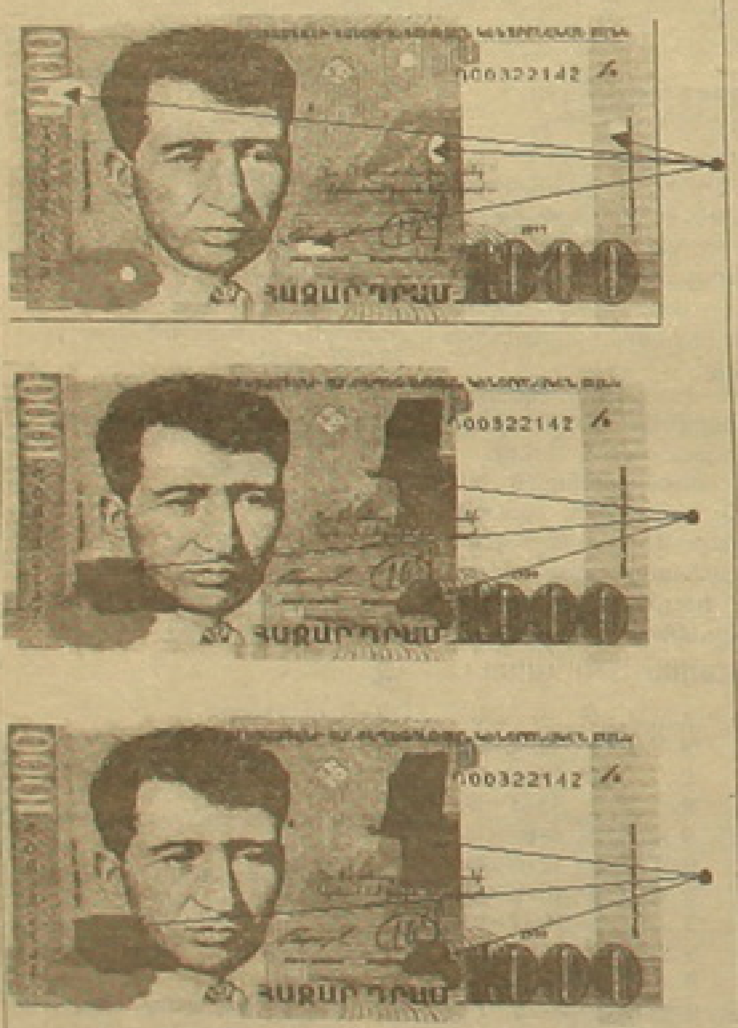

Նախ եւ առաջ թյուրիմացություններից խուսափելու նպատակով հիշեցնենք, որ ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձինք պարտավոր են ընդունել այն թղթադրամները, որոնց իսկությունը կասկած չի հարուցում՝ պահպանել են իրենց ամբողջականությունը, երեւում են դրանց անվանական արժեքը եւ հիմնական պաշտպանական հատկանիշները:

Երբեմն հանդիպում ենք թղթադրամներ, որոնք ունեն աննշան պատռվածքներ, ծակոցներ, մաշվածություն, բծեր կամ գրառումներ: Դրանք մեծ թերություններ չեն համարվում եւ դասվում են մաշվածության առաջին խմբին: Ներկոտված կամ նախնական գույները կորցրած, աննշան այրվածքներ ու պատռվածքներ ունեցող թղթադրամները, որոնց վրա սակայն վնասված չեն դրամանիշերի հիմնական պատկերները եւ պաշտպանական հատկանիշները, նույնպես ընդգրկվում են առաջին խմբի մեջ: Նման դրամները իրավաբանական անձինք անկախ սեփականության ձեւից պարտավոր են ընդունել որպես վճարամիջոց: Սակայն հատկապես ներկոտված կամ այրվածքներ ու պատռվածքներ պարունակող դրամները նրանք պարտավոր են առանձնացնել եւ հանձնել սպասարկող բանկերին, այսինքն դրանք այլեւս շրջանառության մեջ չպետք է հայտնվեն (նկ. 1):

Երկրորդ խումբը ընդգրկում է այն թղթադրամները, որոնք ամբողջական չեն, սակայն պահպանված մասերը թույլ են տալիս որոշել թղթադրամի իսկությունը: Այն թղթադրամները, որոնց ներկոտվածությունը կամ գունաթափվածությունը չի վնասում պատկերների տեսանելիությանը եւ պաշտպանական հատկանիշներին, այսինքն իսկությունը ակնհայտ է, նույնպես երկրորդ աստիճանի մաշվածություն ունեն եւ դրանք ԿԲ-ի եւ բանկերի կողմից ընդունման ենթակա թղթադրամներ են: Ամբողջականությունից զրկված թղթադրամները բանկերի կողմից կարող են ընդունվել այն դեպքում, եթե պահպանված է դրանց առնվազն 60 տոկոսը: Այդ խմբին են դասվում նաեւ այն թղթադրամները, որոնք պատռված եւ սոսնձված են, սակայն նույն թղթադրամին պատկանող ոչ ավելի քան 3 մասերը (նկ. 2): Նույն թղթադրամին պատկանող երեքից ավելի մասերը սոսնձելու դեպքում դրանք դասակարգվում են երրորդ կարգի մաշվածության խմբում եւ ենթակա են ԿԲ կողմից համապատասխան փորձաքննության:

ՆԿԱՐ 2
Ենթակա են ընդունման բանկերի կողմից

Երրորդ խմբի մեջ են դասակարգվում ավելի «ծանր» վիճակում հայտնված թղթադրամները: Դրանք զգալի մասը կորցրած կամ իսկության վերաբերյալ կասկած հարուցող դրամներն են: Այդպիսիք վճարամիջոց ծառայել չեն կարող, սակայն հանձնվում են Կենտրոնական Բանկ՝ իսկությունը պարզող փորձաքննություն անցկացնելու համար (նկ. 3):

ՆԿԱՐ 3
Ենթակա են ընդունման ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հետագա փորձաքննության նպատակով

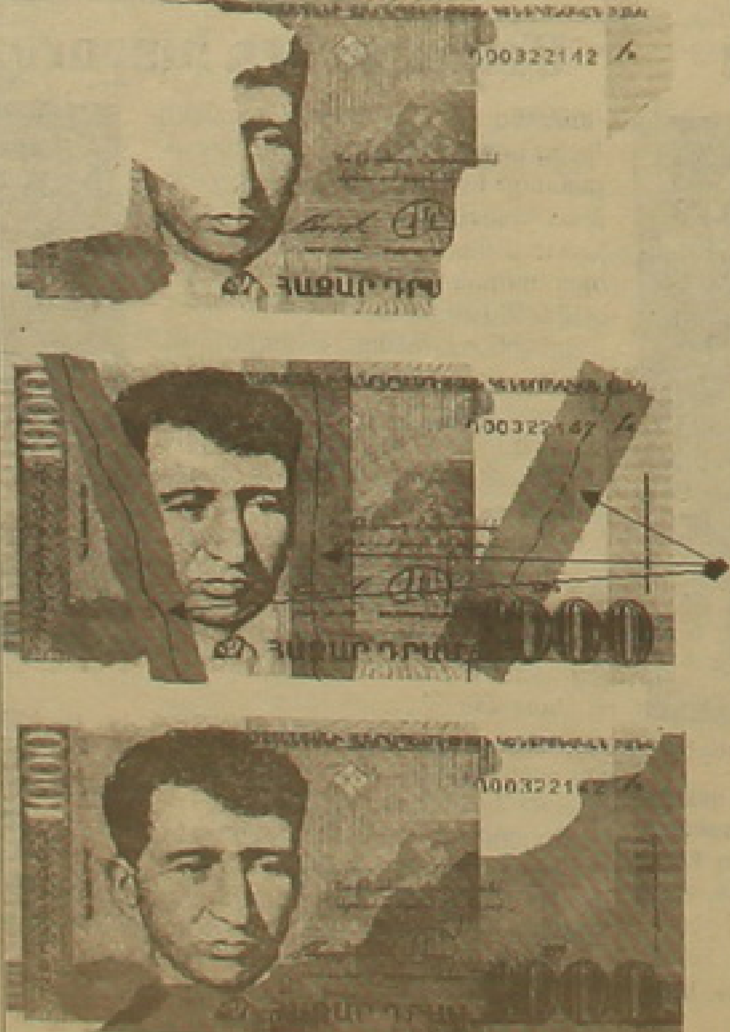

Եվ վերջին խմբում բոլորովին անպետքացած՝ անվճարունակ դարձած թղթադրամներն են, որոնք ենթակա չեն ընդունման եւ փոխանակման ոչ ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց, ոչ էլ բանկերի եւ ՀՀ ԿԲ-ի կողմից: Այսպիսով, այլեւս անվճարունակ են այն թղթադրամները, որոնց մաշվածության արդյունքում չի պահպանվել դրամի ակնհայտորեն 60%-ից ավելին, քանի որ դրանք բնականաբար կորցրել են որոշ պաշտպանական եւ իսկությունը բացահայտող հատկանիշներ: Նույնն է վերաբերում նաեւ այն դեպքերին, երբ պատռված եւ սոսնձված են տարբեր թղթադրամների մասեր: Անվճարունակ են համարվում եւ վճարամիջոց չեն կարող հանդիսանալ նաեւ մարման նշաններով՝ երկու անցքով դակված, կամ «ՆՄՈՒՇ» մակագրությամբ դրամները(նկ.4):

ՆԿԱՐ 4
Անվճարունակ են

Մաշված եւ վնասված թղթադրամները շրջանառությունից հանելու, այսինքն զտելու գործընթացը արդյունավետ կլինի, եթե դրան մասնակից դառնա ամբողջ բնակչությունը: Բնականաբար, յուրաքանչյուրը շահագրգռված պետք է լինի հետագայում այլեւս դրանց հետ կապված խնդիրներ չունենալու մեջ, ուստի, երբ հանդիպում են նշված խմբերին պատկանող թղթադրամներ, խնդրվում է դրանք ներկայացնել մոտակա բանկերին փոխանակման համար, իսկ ԿԲ փորձաքննության ենթակա թղթադրամները ներկայացնել Երեւան, Խորհրդարանի 8 հասցեում գտնվող «Հուշադրամ» սրահ:

Հիշեցնենք, որ ՀՀ տարածքում գործող բանկերը պարտավոր են անվճար ընդունել եւ փոխանակել հնամաշ եւ վնասված թղթադրամները: Դրանք շրջանառության համար պիտանի թղթադրամներից առանձնացնելը եւ շրջանառությունից հանելը եւս բանկերի պարտականությունն է:

ՀՀ ԿԲ տեղեկատվական կենտրոն

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1339 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության 10. 10. 2000 Գինը՝ 100 դրամ